

Der richtere

ende nam einen großen Stein ende lede den vnder ein eyke. de was in dem heiligen huise des heren. ende sprak to all dem volk siet dese stey fall uw syn in eyn getuichnis: dat gy gehoert hebt all dye wort des heren die hñ to uw ghe spraken hefft rp dat gy hñ enamaells niet ghe louen en mocht ende legen gade uwen heren ende hi liet dat volk ein ygelik in syn woningen. en dat na staaff Josue numis soen de knecht gaets. en was allt hundert iact: ende tien iact ende sy grouen en an dat einde fons erffs in thannathfare dat gelegen is in dem berge effraym van den suden wart des berchs gaas Israhell dienden dem heren all die daege Josue ende der allden die lange tijt leffden na Josue en dye wisten all dye werk des heren die hñ gedaen had in ysrahell en dat gebeinte Josephs de ysrahells kinder gebracht hadden vt egypten die grouen si in Sichem in dat de ell des ackers dat Jacob gegoldden had van den kyderen emmor sichems vader myt hundert ny en schaepen ende dat was in em erue der kyn der Joseph. en Cleasar aarons soen staaff ok den begrouen si in galaad phimees syns soens dat em gezeuen was in dem berge Effraym.

Hyer hefft ein ende dat boek Josue ende beginnt dat boek der richter geheten iudicium

Dat ieste ea. wo dat volk van ysrahell na de dode Josue begerden van dem heren to hebben einen anderen hoefttheren en leitzman

In dem do de Josue do raet vta geden dye kinder ysrahell den heren en spraken. wye fall vs vor gaen tegen die chananeen en fall syn ein hertoch des sterdes! En sprak die here Judas die sal vp gaen. sie dat lant heb ik in syn hant gegeuen en sprak iudas to symon sinen broder Ga myt my vp in myn deyle en strijt tegen de chananeen. vp dat ik ok myt dy ga in dyn dele en gink symeon myt em. en iudas gink vp en die here gaff dye chananeen en die fereseen in er hande en slogen in beseth x. m. mā. en si vu den adombeset en imbeset en streden regē om en slogen die chananeen ende die fereseen En adombeseth die vloe en dem volchden sy nae. en grepen en en heuwen em hant en voet aff. En do sprak adombeseth. seuetich konynigen den hande en voete vor aff gehouwen syn lesssen die brocken der spysen vnder mynre taeffelen: alsoe ik en gedaen heb alsoe hefft my got weder gedaen. En sy leyden en in ihrlin ende daer staaff hij. en darumb so stormden die kinder iuda ihrlin ende wonnen die ende slogen

dat volk myt dem swerde ende verbranden all dye stat En van dan gingien si neder ende streeden tegen die chananeen de dat wonden in de geberchte in den suden ende in den weldinghen Judas gink tegen die chananeen die woende in hebron des naem van alder was genant ca riatare ende sloch sisay en hayman ende thol may. En also toch hñ van dan voort zende qua to den die woenden in dabit des naem van all der was cariatsephet. dat is die stat der litteren. Ende do sprak Caleph. so wie sleit cariat sephet ende verstoert die de fall ik geuen myn dochter aram to wyue. en alls die gewan oto mell eenon son calephs mynste broder do gaff hij em syn dochter axa to wyue En alls de gy ge in dem wege do vermaenden sy er man dat si van eren vader bede einen acker ende alls sy suchten sitende vp einen esel. do sprak to er caleph wat hestu? En si antwoorden gyff my die gebenedijng. du hefft my ein doore lant ghegeuen. gyff my oek dat sich sel ffs netten moeg. dat ub gaf er caleph dat gewatert was buuen ende beneden. die kinder cinei dye Moses neue was gingien vp vyt der stat der palmen myt den kinderen iuda in die wostenye in ete dele dat is tegen dat suden arad ende woende myt em ende iudas gink enwech myt symeon synen broder en slogen tosamen die chananeen die woenden in sephat en do den die en nomden die stat horina dat is verbanninge en Iudas die gewan gazā myt sineinden en aschalonem ende ackaron myt eren einde. ende de here was myt iuda. ende hij besat die geberchte ende en konden niet verdiligen de dat wonden in dem dale. wāt si ouerulodicheit hadde der seckerre wagen ende si gauen caleph heftō als moyses had gesprake. de dilichden dat vt dre soen enach. Dye kinder benyamyn en verdilichden niet die iebuseer die woenden to iherusalem. mer die iebuseer woenden myt benyamyns kinderen bis vp desen dach. en dat huis iosephs gink vp in bethell en die here was mit en. wāt si die stat belagen die ijerst genoempt was lusa. do sagen sy einen man gaen vyt der stat ende spraken to dem. wyse vns den ingāk der stat ende wy doen bermherticheit myt dy. ende alls hy en hadde gewyst do slogen si dat volk dat stat myt den swerden. sonder den mā en all syn maechschop leren si los ende ledich. En do hij los was do gink hi in dat lant ety en timmerden dat ein stat en nomden de lusan de noch also heit bis hude vp desen dach. Massasses de en verdilichden niet bethsam en chā nach myt sine straete en de woenden in dor. en ieblaā en mageddo myt sine dorpen ende die chananeen begonden to wonen myt en en dar na do ysrahell gesterkt wart do maekten hi si

tynsplichtich ende en molde er niet ve:dil. ge:1
ende effraim en dode niet die chananeen die in
gazer woenden. met sy woenden myt en. zabu
lon die en verdilgede niet dye woende in cedro
en naalon. met dye chananeen dye woende in
mnde vnder en en sint en tynsplichtich wordē
en Aset en verdilgede niet die daet woende in
acho en in alab van sydomen en agasib en am
ma ende aphech ende roob en aset woende in
dem middel der chananeer dye dat bewoende
dat lant en versloich sy niet. Neptalm en ver-
dilgede niet dye dat woenden in bethsames en
de bethanath. met hy woende vnder den cha-
naneen die dy lant bewonden en em waren die
bethsamiten en bethamiten tynsplichtich. en dy e
amoreen druckede dye soen dan vp dem berge
ende geuen en geyn stat dat sy mochten komē
dat id slecht were ende woenden in dem berge
hares dat bedudet betuchnis ende in hailon en
salabim. en dy hant des huyfes iosephs is be-
swetet ende is em tynsplichtich worden en dat
eynde der amoreen was an dem vpgange des
scorpiomis dy stepne ende dye hogeste stede
Dat tweede capitell wo iosue starff en dat
volck misbrukede dye gesette des heren ende
hy en richter gaff.:

In de dye engell des heren ginck vp va
Galgala ende dye stad der schriender
ende spraech. ick hebbe uw geleyt vyt
dem lande van egypten ende hebbe uw ingeleit
in dat lant dat van ick uwen rederen geswore
hadde ende als ick uw togeslecht hadde dat ik
myn verbunt myt uw niet toebraken solde toe
ewigen dagen. ia also verne dat gy geyn ver-
bunt makeden myt den die in desem lande wo-
nen. ende ere altare vmbkyerde. ende ghy en
wolt myne stemme niet horen. watumb hebbet
gy dat gedaen en darumb en wolde ick sy niet
verdilgen van uwen angesichte vp dat gy vva
de hedde. ende uwe gaede sint uw in verstor-
inge. ende do dye engel des heren dye wort ghe-
sprack to allen ysrahels kinderen sy verhogen
ere stemme ende weynden ende geheten is dye
naem der stad der schriender off der trenender
ende dat offerde sy offschande dom heren. dat
vnb lyet Josue dat volck ende so gingen dye
kinder ysrahels wegelyk in syne woninghe vp
dat sy dye lyden ende dyenden dem heren all
dy daghe Josue ende der older dye lange tij
na em leueden ende wisten alle dye werck des
heren dye hy gedaen hadde myt ysrahel Ende
Josue numis soen des heren knecht staerff doe
ly hundert ende tijen iact olt was ende begro-
uen en an dat einde van synen woninghe in tam
natsare in dem berge effraim van der noorden
siden des berges gaas. en all dye geslechte sint
vergadert to eren reden. ende dat na stonde

ander vp dye den heren niet en bekanden. ende
dye werck dye hy myt ysrahel gedaen hadde
ende do deden ysrahels kinder quaet in den an-
gesicht des heren ende dyenden baalim ende ly-
ten den heren den god eret redete dye sy geleit
hadde vyt dem lande van egypten ende sint vte
den gaeden na geuolget den gaeden der volck
dy vmb sy woenden ende beden dye an en reys-
den den heren to toerne ende lyeten en dyen
den baalim ende astaroth. ende dye here is to:
mich worden tegen ysrahel. ende gaff sy in die
hande eret verstornger dye vynigen sy en ver-
koechten sy eren viande dye all vmb sy woen-
den. noch sy en mochten eten wederparte niet
wedderstaen. met wat sy hen gingin die hant
des heren was en bauen en als hi gesacht had
de ende geswoeren hadde. ende sy sint to maell
sere gedrucket En dye here vpuertweckede sich
tere dye sy verlossen van den handen der dye
sy verstoeden. ende oock en wolden sy dye met
hoerten ende ouerspelden myt vremden gaeden
en beden dye an balde lyeten sy den wich dace
dorch ere redere ingingen ende horden dye ge-
bade des heren ende deden alle wedderfininch.
Ende do dye here dye richter vpuertweckede in
eren dagen do neygde hy sick myt barthetie
heyt ende hoerde dye suchten der bedroefde
en verlossen se van den slage dye verstoender.
Ende na dem dat dye richter doet was do kyt
den sy wedderumb ende reell me deden sy dan
ere redere gedaen hadde ende naeuolgheden
vremden gaeden ende dyenden den. ende beden
dy an. ende sy en lyeten niet em nuuondicheyt
ende den harde wech dat dorch sy plegen te
wandelen. ende der grynnige moet des heren
wart wornich in ysrahel ende spraech. wante
dyt volck heeft myn verbuntmisze toe braken
dat ick myt eren rederen gemacht hebbe ende
hefft verstaet myne stemme toe hoerten. ende
ick en fall niet verdilligen dat volck dat iosue
gelaten hadde ende starff. vp dat ick in dem
versocke ysrahel off sy betrachten den wech des
heren ende wandelen dat inne also als ere re-
dere geholden hebben off niet. Datumb so lyet
dye here all dye geborste ende en wolde sy niet
snellick verstorten. noch en gaff sy niet in dye
hande Josue.:

Dat ij Capitell. wo ysrahels kindere
bedroeft ende oock verlost worden. ende wo
Eglon doet blyff. ende wo Sangyt sloch
der phylstyren ses hundert myt eynen ploch
kolter.:

Dit lynt dye volcke dye dye here lyet
dat hy ysrahel dat in lepde en all die
dye met en bekanden dye stide der
chananeen dat sy dat na lyerde ere
kinderen myt den vianden. ende hebten

Der Richte

de gewande to strieden vijfsteijtleders der phislisteer ende alle chanaaner ende all fidoneum ende eueum: die dat woonent in dem berge libano van dem berge baal hermon bys an den inganck. **E**math: ende hy lyet die dat hy dat inne besuchte ysrahel: off die hoerden de gebade des heren die hy gebaden hadde eten rederen doch die hant moysi: off niet. **H**ijrumb so wenden ysrahels kindere en middern vnder den cananeen· ethene · amoreer · fereser · euerende ende nemen ere dochtere to wijue · en gauen ere dochtere eren soenen ende deneden eten gaeden ende deden quaet in dem angesicht des heren: ende fint eres gades vergeten ende deneden Baalim ende astaroth · ende dye here warr to nich ouer ysrahel en gaff sy in die han de chusan raphataim des koninges van mesopotamen ende dyenden em acht iaer · ende doe repen sy to dem heren die verweckede en vp eynen verloeser ende verloesede sy · als othoniell eyn soen calephs mynste broder en in den was die geyst des heren en hy ordelde ysrahell en hitoich vpt to strieden ende dye here gaff eme in sine hant chusan raphataim den konink van syria en en druckede den · en do raste dat lant · xl · iaer en do starff othoniell cenens soen · euer doe wt merden ysrahels kindere quaet to doen in deme angesichte des heren · ende hy sterckede teghen sy eglon den konink van moab: want se quat deden in sijn angesicht ende voegede to em de sone ammon en amelech ende ginck vort ende floech ysrahels kindere ende besath die stat der palmen · **D**at is ihetico. Ende deneden die sone ysrahels Eglon den koninge van moab · **xvii** iaer · ende dat na repen sy to dem heren en hy verweckede en eynen verloeser genompt aoth gera son die gemim soen was die bey der hande gebrukede vor die rechtēhant. **E**nde die soene ysrahell sanden doch en gauen to eglon de koninge van Moab · ende **A**oth die de de sich maken eyn spitz swert sinden de to beyden side · dat hadde in de middel eyn hecht eynre hant breyt lanck ende gordie dat vp sijn rechte side vnder sijn vmbkleyt: ende braechte dye gaue Eglon de koninge van Moab · en Eglon was to mael veth · en do hy em dye gaue gaff: doe volgede hy den gesellen na die myt em komen waren en quam wedetumb van galgalis daer die affgaede warē en sprack to deme koninge · **O** du konink ick hebbe eyn hemelick wort to dy · en hy geboet dat mallick stille were en do sy alle vpt waren gegaen die by em waren · do ginck aoth in to em · en hy sathe in dem sommet huys alleyne en sede eme. **I**ck hebbe dat wort gades to dy · do stont hy to der stund vp vpt da stoell · en aoth streckede vpt sine luchterhant ende treckde dat swert vpt van der rechter sy-

den en stack em dat in sijn buick also krofft sick dat dat hecht mede vol zede in der wunde ende besloich sick myt dem warden · noch hy en toich dat swert niet vpt · niet so hy dat in had de gesteken: so lyet hy dat in em steken in dem lue · to der stund gink em dy vnteynichelyc des lichams doch der naturen hemelicheyt. **A**oth die sloet dy doer der kameren vlytlick en sloet dat sloth to ende ginck achter doch eyne heymelike doet vyt · ende des koninges knechte solden ingaen ende sagen dat de doeren der kamere to geslate ware en sprake · lichte hy eyne get sijn licham in dem sommerslaephuyse. **E**nde do sy also lange gebeyden dat sy sick schemde ende sagen dat nymant die doet vp en dede · do slogen sy dye doet vp ende vunden eren heren doet vp der er den liggen. **E**nde aoth all die wyle sy dwouich waren vloe ende quam en wech: ende ginck doch dye stad der affgoede dat hi wedder dochkommen was ende quam in seurat ende to der stund blesen die basunen vp den beghe van esram · ende dye kinder van ysrahel gen myt eme nedder · ende als hy ginck voet aen hy sprak to en volget my · want dye here heeft vns viande de moabyten gegeuen in vse hande ende se gingen em na aff ende belachten dye voerde der iordanen dat men plege ou to gan in moab ende lyete nyct cinen ouer gā met se slogen der moabyten in der tit by tien dusent alle starke ende swinde man **G**eim van den en mochte daet van komen · ende gheoetmodyget sin de moabyten vp den dach in ysrahell ende rusten dat lant **xx** · iat vā strieden · **N**a den so was sanger anaths soen der floech die philistyn doet ses hondert mā myt emē ploch kolter ende de beschermede ysrahell

Dat vperde Capittell wo dellbora sprak to barach woe hey strieden solde myt Sylara · ende woe hy vntuloe ende woe en Jabol doet sloch

Onde ysrahels kindere manichuoldige de ere boesheit to doen in dem angesichte des heren na dem do de aoth ende de here gaff si in de hende **J**abin des koninges van chanaā de dat regeirde in Aser ende had de eynen hertogen syus volcks genompt **S**y saram · en de woende in Asoreth der volckere · **D**at is ein stat also genompt vim dat dat volk alre nadien to samē woenden. En repē ysrahels kindere to dem heren · Want nyghenhundert ghesickelder waghen hadde he · ende · xx · iaer dwockde he sy to mael sete · En dat was dellbora ein prophetesse lapp doths wyff de dat volk rich tede in den tide: ende sat vnder eynre palmē die

na et genoempt was tuschen rama ende bethell
in de marge effram ende yrahels kinder gyn
gen all vp to en vmb gerechtes wylle. sy sende
en de de open barach aby noem son van cedes
neptalm en sprack to em. god dye here van ys
rahel hefft dy gebaden. ganck ende leyde dat
her in dem marge van tabor en nym myt dy the
dusent stide der va den kindere neptalm en za
bulon. en ick soll to dy bringe in dye stad des
waters cyson. zysara den voerste des hets **Jahy**
en syne wage en all die schaer en soll dy geuen
in dyne hant. en do sprak to er barach. off du
myt my geist so gan ik. en woltu niet komē: so
en wyll ick met gan. sy speak to em. Ja ik wyl
myt dy gaen. met to desen mall en soll die sege
dy niet to gegeuen werden. want in der hant
der vrouwen soll zysara die voerste ouergeleuert
werde. Ende do stund debbora vp en ginck mit
barach in cedes. hy nam to em zebulon en nep
talim ende gynck rp myt tyendusent stide der
en hadde debbora in synre geselschap. en aber
der cyneer was aff gegan van den anderen cy
nee: synen broderen soen obab moyses neue
en hadde syn tabernakel gesat bys an den dael
dye genoempt was semyn en was by cedes en
dat wart gebotschap zysara. dat barach aby
noem soen was vp gegan in den berch va tha
bor en vergaderde ne genhundert wetender wa
gene. en all dat her van arseth der volker bis
an dat water cyson. en do sprack debbora toe
barach. stant vp: dyt is det dach dat dye here
geuet zysaram in dyne hande. sich hy is dyn lei
der. ende hijcum barach steich nedder van de
berge thabor en die tijendusent stide der mit
em. en der here veruoerde zysaram en alle syne
wagene ende all dye schaer des volcks in dem
angesicht barach dat sy vielen in des swerdes
munde. also dat zysara van de wagene sprank
ende lyep to vote ewech. ende barach veruolge
de dye wagene dye vluwen ende dye schaer des
volcks bys to arseth der volker. ende alle dye
schaer der viande vielen bys in er verderfisse
ende zysara vloe ende quam in dye tente **Jahel**
dy aber des cyneers wijs was en dat was vre
de tuschen **Jahyn** dem komink **Azor** ende den
huse aber des cyneers. Ende darumbe gynck
Jahel zysara tegen ende sprack to em. ganck to
my hyst in myn her: en vruchte. dy niet. hy gin
ck in dye woeminge ende wart van er bedeckt
myt eret hoeken ende sprack to er. Ik bydden
dy gyff my eyn wenich waters: wante my toe
maeil setz durst at. ende sy dede vp dat melkuat
ende gaff em drinnen en bedeckte en. ende doe
sprack zysara to er. stant vor dye doet det wo
mogen. ende off yemant kompt ende vraeghet
dy ende spricht. is hyst yemant yn du salt ant
woorden. nyman en is hyst. Ende do nam **Jahel**

aber cyneus wijs den nagell van dem taberna
kell ende nam dat to eynen hamer ende ginch
vpt ende verbarch dyt. ende quam do hemelick
ende sette em den nagel vp dat duane des hof
des dat bedeckt was. ende sloich myt dem ha
inet daet vp dat dye dorck dye herne ginch
bys in dye erde. ende hy all slapende starck. En
sich do quam barach dye zysaram geiaget had
de. ende iahel ginch tegen en vpt ende sede em
koem ick wyse dy den man den du sokes. ende
als hy to er inginck do sach hy zysaram doet
liggen ende den nagel dorck syn hoeft gesla
gen. ende datumb oitmodigede god in dem da
ge iahel den konink van chanaan vor yrahels
kinderen dye dat weessen alle daege ende myt
starker hant verdtuckede sy iahel den konink
van chanaan bys sy en verdil gedē.

Dat v. capittell helt den sanck den debbora
mackde van barach ende van er. ende wo dye
here dye viande gaff in ere hant.

Debbora en barach abinoem soen sum
gen in dem dage ende seden Ge van is
rahel dye willentliken uwe selen geof
fert hadde in den angst. gebenediet den heren.
Hoert gy koning: en verempt myt den orn
gy voersten. ick byn dye dem heten soll sin
gen. ende dye dem heten gade van yrahel soll
psaltem. Here do du vpt ginges dorck die ruk
van edom dye erde wart beweget: dye hemele
ende wolken dropen water. dye marge vloten
van dem gesichte des heten. ende sinay van den
aengesichte gaedes des heren van yrahel. In
den dagen sanghat anachs soen. in den dagen
iahel casten dye paede ende dye dat inne gm
gen dye wandelden dorck vnrechte wege. Dye
straten hoorden vp ende casten in yrahel bys
debbora vp stont. ia eyne moeder in yrahel.
Nyge stide hefft dye here vyterkeeten ende
hy hefft der vianden poerten vmb gekyert. So
hylt ende speet hebben sick bewyset in. xl. du
senden in yrahel. Myn hert hefft dye vorsien
van yrahel lyeff. Gy dye uw myt eygenen vil
len hebbet gesat in verderfis benedict de he
ren. Gy dye gy vpt stiget vp uwe schynede eicle
*dat sint rette ende schone esel. Len sitter in de
gerichte ende wandelt in den wegen spreker.
Wat fint dye wagen vermitten dat heer der
viande versticket. dat soll men seggen dye ge
techtilheit des heren ende dye sachtmidheit
des staerken yrahels. Doe gynck dat volck
des heren nedder toe den poerten ende behyl
den dye herschap. Stant vp stant op debbora
stant vp stant vp ende segge lauesant. Stant
vp Barach. Abynoems soen ende griepe dyne
geuangen. Dat ander deyli des volcks synt be
holde. dye here hefft beschermet in den stark
vyt effram hefft hy sy verdylicher in amalech.

Der Richte

ende na eme vyt beniamyn in dyn volck o ame
lech·van machic quamen dye voersten nedder
ende van zabulon die dat het leyden to striden
Dye hertogen van ysachar waren myt debbo-
ra ende volgden barach voet sparen na dye sick
rechte als in verderfnisse ende in de pede sick
seluen gaff Ruben tegen sick seluen gedeilt is
eyn groetmodiger tweedracht gevonden: war
umb woenes du en tusschen twen eynden dat
du hores dat bleen des quickes: En als Ruben
is gedeilt tegen sick seluen is eyn tweedracht
gevonden der goetmodigen Galad die raste
an genne side der iordaen· ende dan bekummet
de sick myt den schepen Aser woende an dem
ouere des meers: ende in den hauenen woende
hy· zabulon ende neptalm gauen et siele* dat
is et leuen deme doede in deme ryke motomie.
Dye koninge sint komen ende hebben gestreden:
ende streden dye koninge van chanaan
in tarach by dem water in mageddon· en noch
tant en brochten sy niet ghewessdes van dan.
Van deme hemele wart teghen sy gevochten.
dye sterren bleuen in erre stat ende etem lope
ende sy streden tegen sisaram Dat water cison
woech et aes toe em· die watecadumyn ende
dat water cison namen dye aes Myne siele die
verlinden die starken* dat is sisaram ende sy
ne medekempers. Dye klouwen der perde vielen
als sy myt haste vluwen· ende als sy snelli-
ken ouer hals ouer houet vielen vor den stac-
kestenvianden Vermaliedijt deme lande Meton
sprack die engel des heren· vermaledijt die
daet mine wonent: want sy niet en quamen in

de hulpe des heren ende to hulpe sinre alre star-
kester Gebenedijt vnder den wyuen sy Jakell
euer Cynei wijsse ende werde gebenedijt in ere
wominge Dye water bath dem gaff sy mellick
ende in der schalen der voersten gaff sy em bot
ter Ere linkerhant satte de sy an den nagel: en-
de ere rechterhant an den smedehamer Ende
sy sloech Eisaram ende sloch in dem houede ein
stad der wunden: ende dat slaepbeyn geweltly-
ke dochdruckede sy Under eren voten viel hi
hey verbleyff ende starff ende voer eten voeten
wentelde hy: ende dat lach hy sunder siele ende
iamerlick Syn moeder sach vyt den vinsteren
ende huylde ende sprack vyt der kameren· war
umb metret also lange syn wagen wedder toe
komen· warumb dragent ende beydent die vo-
te sinre wagene Cyn van den wisten sinre wi-
ue antwoerde eret sregerutouwen dese woert-
liche deylet hy nu den touff ende dat suuerlic-
ste wijsse wert em vyterkaren Dye kleyder ma-
nigerhande varwe sollen sisare werden to roue:
ende vremde hyslaet fall hy vergaderen die hel-
se daer mede to ztiren Here aldus vergaen all
dyne viande ende die dy lyeff hebben die blinc-
ken als dye sonne in erem vpgange Ende doe
rastet dat laut vertich iaet.

**Dat·seste·Capittell·woe Issrahels kin-
dere vele ledien ende god Gedeon vytende dye
se verlossen solde ende woe den dre sunderlinge
teken worde gegeuen.**

In de ysrahels kinder deden quaet in de angezicht des heren. dye gaff sy in dye hande der madianiten seuen iae. ende worden to maell sere van en gedrucket. ende sy mackden en haelre ende kulen in dye berge ende to maell statke stede to striden. en do ysrahel tornich wart do gingent vp die madianiten en die amalachiten en dye anderen van de geburden vyt den oesten ende sloegen ere tenten vp by en so alle dinck noch groen was so verstoerden sy allet dat daer was bys to dem ingange gaze. ende lyeten niet in ysrahell dat to dem leuen geboeren mochte. noch schape noch ossen noch esele. sy ende all er quicke quamē myt etē woningen ende retuulde allet dat daer off dat hysproenge weren. ende wat sy betraden verstoerden sy die vntellige scharen des volkes ende det kamele ende ysrahell wart geotmodicht to maell sere in dem angezicht madian en rijep tot dem heren ende begerde hulpe tegen die madianiten. dye sande tot eynen propheten ende sede Dyt spricht god dye here van ysrahell. ick hebbe uw don vp stigen van egypten ende hebbe uw geleydet van dem huysc der eygenschop ende verloesede uw van den handen der egipci et ende aller vianden dve uw drucken. ende ick verwaerp sy to uwen inkoemen ende gaff uw et lant ende sede Ick byn god vwe here niet entfrucht dye gade det amoereer in det lande gy woent. ende gy en wolden myne stemme niet hoeren. ende do quam det engel des heren ende sathe vnder dye eyke dye was in effra en gehoerde to Joas eyn vader des huysgesynde Esdij. ende als gedeon sijn soen vyt sloich en reymigede dat koen an de keltere dat hy dat vloe de vor den madianen den apenbaerde sik der engell ende sede eme. dye here sy myt dy alre man starkeste. ende sprack to em gedeon Mijn here. ik bidde dy is dye here myt vns watumb vmbgripent vns dan alle dese. Waer synt sijn wüderlicheide die vnsre wedere vns geslecht had den ende spraken. vyt egypten heeft vns die he te geleyt. Ende nu heeft hy vns gelaten en heeft vns gegeuen in die hant der madianiten. ende dye here sach an em ende sprack. ganck in dyn te sterke den ende du salt verloesen ysrahel van den handen madian. ende weet dat ick dy ghesent hebbe. Hy antwoerde ende sprack. ick byd den dy here waer in fall ick ysrahell verloesen. Sych myn gefinde is dat nederste in dem ghe finde manasse. ende ick dye mynste in mynes vaders huysc. ende sprack to em dye here Ick fall myt dy sijn ende du salt madian staen als eyne ma. ende hy sprack. off ick genade hebbe vunden ende entfangen vor dy. so gyff my eyn teken dat du dat byst dye myt my sprekest. en de ganck met van hynne bys ik weddet to dy

kame ende breng offethande ende offer di. hy antwerde em Ick fall dynre tokompst beyden ende gedeon ginch m ende kakete eyn zytklyckyn ende van eyn mudde weyten meels vngedysomde broder ende lyet dat vleesch in dem korue ende dat iuch des vleesches dede hec in eynen poth ende droch dyt samen vnder die cycke ende offerde em. Ende do sede der engel des heren toe em. myt dat vleesch ende dy vn gedeysamde brodere en legge sy vp desen steyn ende ete dye puch dat vp. ende als hy alsce gedaen heeft do streckede dye engel dat hogeste van det roeden dye hy in syne hant hylete ende wort dat vleesch ende dat vngedeysamde broder. ende do quam eyn vuyt vyt dem steyne ende vertierde dat vleisch ende dye vngedeysamde broder. en dye engel des heren retucir vyt synen ougen. Ende als gedeon gesach dat dat was der engel des heren doe sprack hy O we myn god en myn here want ick den engel des heren gesyen hebbe van angezicht to angezicht en dye here sedem. vrede sy myt dy. niet entwuchte dy. du en salt niet steruen. en datumb tymmerde gedeon dar eynen altaer dem heren ende noemde dat des heren vrede bys an desen tegenwoordigen dach. Ende do hy noch was in effra dat is des gesindes esdij. In det nacht sprack dye here to em Nym den steyt dyns vaders ende eynen anderen styer seuen iachich ende tobreick dat altaer baall dat dyns vaders is ende den busch dye by dem altaer is sijntaff ende daet tymmer eynen altaer gade dynen heren vp dem hogesten deses steynes dat du veden offer vp hadde geslacht ende myt den anderen ossen ende offer den in een bernende offer vp den hoep holtes den du vyt deme busche gesneden heeft. Ende doe nam Gedeon myn manne van synem gesynde ende dede als em die here gebaden hadde ende hy entfruchte dat hy synes vaders ende dat volck der stede ende woelde dat des dages met don met volbracht allet dat in det nacht. Ende doe dat volck der stad vp stont des moergens ende segen tobraeken den altaer baall ende den busch alumbe aff gehouwen ende den anderen styer vp de altaer liggende dat dat getymmet was. do spraken sy vnder en. wy heeft dat gedaen. En do sy vragen we dat werck gedaan hedde. do wort geslecht gedeon Joas soen heeft allet dyt gedoen. Ende sy spreken to Joas. verbrenge dynen soen dat hy sterue die den altaer baal verstoert heeft ende den busch aff gehouwen. hy antwoerde en sijt gi denne baals wreke dat gy vor en striet. Dye sijn wedderpart is det sterue et moegen dat licht vp koem Is hy eyn god hy wrekt sick seluen van em dye sijn altaer heeft vmb grauen ende alsus toe braken ende verstoert.

Deel 1. Deel 2. Deel 3. Deel 4. Deel 5. Deel 6. Deel 7. Deel 8. Deel 9. Deel 10. Deel 11. Deel 12. Deel 13. Deel 14. Deel 15. Deel 16. Deel 17. Deel 18. Deel 19. Deel 20. Deel 21. Deel 22. Deel 23. Deel 24. Deel 25. Deel 26. Deel 27. Deel 28. Deel 29. Deel 30. Deel 31. Deel 32. Deel 33. Deel 34. Deel 35. Deel 36. Deel 37. Deel 38. Deel 39. Deel 40. Deel 41. Deel 42. Deel 43. Deel 44. Deel 45. Deel 46. Deel 47. Deel 48. Deel 49. Deel 50. Deel 51. Deel 52. Deel 53. Deel 54. Deel 55. Deel 56. Deel 57. Deel 58. Deel 59. Deel 60. Deel 61. Deel 62. Deel 63. Deel 64. Deel 65. Deel 66. Deel 67. Deel 68. Deel 69. Deel 70. Deel 71. Deel 72. Deel 73. Deel 74. Deel 75. Deel 76. Deel 77. Deel 78. Deel 79. Deel 80. Deel 81. Deel 82. Deel 83. Deel 84. Deel 85. Deel 86. Deel 87. Deel 88. Deel 89. Deel 90. Deel 91. Deel 92. Deel 93. Deel 94. Deel 95. Deel 96. Deel 97. Deel 98. Deel 99. Deel 100. Deel 101. Deel 102. Deel 103. Deel 104. Deel 105. Deel 106. Deel 107. Deel 108. Deel 109. Deel 110. Deel 111. Deel 112. Deel 113. Deel 114. Deel 115. Deel 116. Deel 117. Deel 118. Deel 119. Deel 120. Deel 121. Deel 122. Deel 123. Deel 124. Deel 125. Deel 126. Deel 127. Deel 128. Deel 129. Deel 130. Deel 131. Deel 132. Deel 133. Deel 134. Deel 135. Deel 136. Deel 137. Deel 138. Deel 139. Deel 140. Deel 141. Deel 142. Deel 143. Deel 144. Deel 145. Deel 146. Deel 147. Deel 148. Deel 149. Deel 150. Deel 151. Deel 152. Deel 153. Deel 154. Deel 155. Deel 156. Deel 157. Deel 158. Deel 159. Deel 160. Deel 161. Deel 162. Deel 163. Deel 164. Deel 165. Deel 166. Deel 167. Deel 168. Deel 169. Deel 170. Deel 171. Deel 172. Deel 173. Deel 174. Deel 175. Deel 176. Deel 177. Deel 178. Deel 179. Deel 180. Deel 181. Deel 182. Deel 183. Deel 184. Deel 185. Deel 186. Deel 187. Deel 188. Deel 189. Deel 190. Deel 191. Deel 192. Deel 193. Deel 194. Deel 195. Deel 196. Deel 197. Deel 198. Deel 199. Deel 200. Deel 201. Deel 202. Deel 203. Deel 204. Deel 205. Deel 206. Deel 207. Deel 208. Deel 209. Deel 210. Deel 211. Deel 212. Deel 213. Deel 214. Deel 215. Deel 216. Deel 217. Deel 218. Deel 219. Deel 220. Deel 221. Deel 222. Deel 223. Deel 224. Deel 225. Deel 226. Deel 227. Deel 228. Deel 229. Deel 230. Deel 231. Deel 232. Deel 233. Deel 234. Deel 235. Deel 236. Deel 237. Deel 238. Deel 239. Deel 240. Deel 241. Deel 242. Deel 243. Deel 244. Deel 245. Deel 246. Deel 247. Deel 248. Deel 249. Deel 250. Deel 251. Deel 252. Deel 253. Deel 254. Deel 255. Deel 256. Deel 257. Deel 258. Deel 259. Deel 260. Deel 261. Deel 262. Deel 263. Deel 264. Deel 265. Deel 266. Deel 267. Deel 268. Deel 269. Deel 270. Deel 271. Deel 272. Deel 273. Deel 274. Deel 275. Deel 276. Deel 277. Deel 278. Deel 279. Deel 280. Deel 281. Deel 282. Deel 283. Deel 284. Deel 285. Deel 286. Deel 287. Deel 288. Deel 289. Deel 290. Deel 291. Deel 292. Deel 293. Deel 294. Deel 295. Deel 296. Deel 297. Deel 298. Deel 299. Deel 300. Deel 301. Deel 302. Deel 303. Deel 304. Deel 305. Deel 306. Deel 307. Deel 308. Deel 309. Deel 310. Deel 311. Deel 312. Deel 313. Deel 314. Deel 315. Deel 316. Deel 317. Deel 318. Deel 319. Deel 320. Deel 321. Deel 322. Deel 323. Deel 324. Deel 325. Deel 326. Deel 327. Deel 328. Deel 329. Deel 330. Deel 331. Deel 332. Deel 333. Deel 334. Deel 335. Deel 336. Deel 337. Deel 338. Deel 339. Deel 340. Deel 341. Deel 342. Deel 343. Deel 344. Deel 345. Deel 346. Deel 347. Deel 348. Deel 349. Deel 350. Deel 351. Deel 352. Deel 353. Deel 354. Deel 355. Deel 356. Deel 357. Deel 358. Deel 359. Deel 360. Deel 361. Deel 362. Deel 363. Deel 364. Deel 365. Deel 366. Deel 367. Deel 368. Deel 369. Deel 370. Deel 371. Deel 372. Deel 373. Deel 374. Deel 375. Deel 376. Deel 377. Deel 378. Deel 379. Deel 380. Deel 381. Deel 382. Deel 383. Deel 384. Deel 385. Deel 386. Deel 387. Deel 388. Deel 389. Deel 390. Deel 391. Deel 392. Deel 393. Deel 394. Deel 395. Deel 396. Deel 397. Deel 398. Deel 399. Deel 400. Deel 401. Deel 402. Deel 403. Deel 404. Deel 405. Deel 406. Deel 407. Deel 408. Deel 409. Deel 410. Deel 411. Deel 412. Deel 413. Deel 414. Deel 415. Deel 416. Deel 417. Deel 418. Deel 419. Deel 420. Deel 421. Deel 422. Deel 423. Deel 424. Deel 425. Deel 426. Deel 427. Deel 428. Deel 429. Deel 430. Deel 431. Deel 432. Deel 433. Deel 434. Deel 435. Deel 436. Deel 437. Deel 438. Deel 439. Deel 440. Deel 441. Deel 442. Deel 443. Deel 444. Deel 445. Deel 446. Deel 447. Deel 448. Deel 449. Deel 450. Deel 451. Deel 452. Deel 453. Deel 454. Deel 455. Deel 456. Deel 457. Deel 458. Deel 459. Deel 460. Deel 461. Deel 462. Deel 463. Deel 464. Deel 465. Deel 466. Deel 467. Deel 468. Deel 469. Deel 470. Deel 471. Deel 472. Deel 473. Deel 474. Deel 475. Deel 476. Deel 477. Deel 478. Deel 479. Deel 480. Deel 481. Deel 482. Deel 483. Deel 484. Deel 485. Deel 486. Deel 487. Deel 488. Deel 489. Deel 490. Deel 491. Deel 492. Deel 493. Deel 494. Deel 495. Deel 496. Deel 497. Deel 498. Deel 499. Deel 500. Deel 501. Deel 502. Deel 503. Deel 504. Deel 505. Deel 506. Deel 507. Deel 508. Deel 509. Deel 510. Deel 511. Deel 512. Deel 513. Deel 514. Deel 515. Deel 516. Deel 517. Deel 518. Deel 519. Deel 520. Deel 521. Deel 522. Deel 523. Deel 524. Deel 525. Deel 526. Deel 527. Deel 528. Deel 529. Deel 530. Deel 531. Deel 532. Deel 533. Deel 534. Deel 535. Deel 536. Deel 537. Deel 538. Deel 539. Deel 540. Deel 541. Deel 542. Deel 543. Deel 544. Deel 545. Deel 546. Deel 547. Deel 548. Deel 549. Deel 550. Deel 551. Deel 552. Deel 553. Deel 554. Deel 555. Deel 556. Deel 557. Deel 558. Deel 559. Deel 560. Deel 561. Deel 562. Deel 563. Deel 564. Deel 565. Deel 566. Deel 567. Deel 568. Deel 569. Deel 570. Deel 571. Deel 572. Deel 573. Deel 574. Deel 575. Deel 576. Deel 577. Deel 578. Deel 579. Deel 580. Deel 581. Deel 582. Deel 583. Deel 584. Deel 585. Deel 586. Deel 587. Deel 588. Deel 589. Deel 590. Deel 591. Deel 592. Deel 593. Deel 594. Deel 595. Deel 596. Deel 597. Deel 598. Deel 599. Deel 600. Deel 601. Deel 602. Deel 603. Deel 604. Deel 605. Deel 606. Deel 607. Deel 608. Deel 609. Deel 610. Deel 611. Deel 612. Deel 613. Deel 614. Deel 615. Deel 616. Deel 617. Deel 618. Deel 619. Deel 620. Deel 621. Deel 622. Deel 623. Deel 624. Deel 625. Deel 626. Deel 627. Deel 628. Deel 629. Deel 630. Deel 631. Deel 632. Deel 633. Deel 634. Deel 635. Deel 636. Deel 637. Deel 638. Deel 639. Deel 640. Deel 641. Deel 642. Deel 643. Deel 644. Deel 645. Deel 646. Deel 647. Deel 648. Deel 649. Deel 650. Deel 651. Deel 652. Deel 653. Deel 654. Deel 655. Deel 656. Deel 657. Deel 658. Deel 659. Deel 660. Deel 661. Deel 662. Deel 663. Deel 664. Deel 665. Deel 666. Deel 667. Deel 668. Deel 669. Deel 670. Deel 671. Deel 672. Deel 673. Deel 674. Deel 675. Deel 676. Deel 677. Deel 678. Deel 679. Deel 680. Deel 681. Deel 682. Deel 683. Deel 684. Deel 685. Deel 686. Deel 687. Deel 688. Deel 689. Deel 690. Deel 691. Deel 692. Deel 693. Deel 694. Deel 695. Deel 696. Deel 697. Deel 698. Deel 699. Deel 700. Deel 701. Deel 702. Deel 703. Deel 704. Deel 705. Deel 706. Deel 707. Deel 708. Deel 709. Deel 710. Deel 711. Deel 712. Deel 713. Deel 714. Deel 715. Deel 716. Deel 717. Deel 718. Deel 719. Deel 720. Deel 721. Deel 722. Deel 723. Deel 724. Deel 725. Deel 726. Deel 727. Deel 728. Deel 729. Deel 730. Deel 731. Deel 732. Deel 733. Deel 734. Deel 735. Deel 736. Deel 737. Deel 738. Deel 739. Deel 740. Deel 741. Deel 742. Deel 743. Deel 744. Deel 745. Deel 746. Deel 747. Deel 748. Deel 749. Deel 750. Deel 751. Deel 752. Deel 753. Deel 754. Deel 755. Deel 756. Deel 757. Deel 758. Deel 759. Deel 760. Deel 761. Deel 762. Deel 763. Deel 764. Deel 765. Deel 766. Deel 767. Deel 768. Deel 769. Deel 770. Deel 771. Deel 772. Deel 773. Deel 774. Deel 775. Deel 776. Deel 777. Deel 778. Deel 779. Deel 780. Deel 781. Deel 782. Deel 783. Deel 784. Deel 785. Deel 786. Deel 787. Deel 788. Deel 789. Deel 790. Deel 791. Deel 792. Deel 793. Deel 794. Deel 795. Deel 796. Deel 797. Deel 798. Deel 799. Deel 800. Deel 801. Deel 802. Deel 803. Deel 804. Deel 805. Deel 806. Deel 807. Deel 808. Deel 809. Deel 810. Deel 811. Deel 812. Deel 813. Deel 814. Deel 815. Deel 816. Deel 817. Deel 818. Deel 819. Deel 820. Deel 821. Deel 822. Deel 823. Deel 824. Deel 825. Deel 826. Deel 827. Deel 828. Deel 829. Deel 830. Deel 831. Deel 832. Deel 833. Deel 834. Deel 835. Deel 836. Deel 837. Deel 838. Deel 839. Deel 840. Deel 841. Deel 842. Deel 843. Deel 844. Deel 845. Deel 846. Deel 847. Deel 848. Deel 849. Deel 850. Deel 851. Deel 852. Deel 853. Deel 854. Deel 855. Deel 856. Deel 857. Deel 858. Deel 859. Deel 860. Deel 861. Deel 862. Deel 863. Deel 864. Deel 865. Deel 866. Deel 867. Deel 868. Deel 869. Deel 870. Deel 871. Deel

Der richtere

van deme daeghe wart Gedeon gheheyfchen
Iherobaal: want ioas ghespraken hadde. **G**a
al fall sick wreken van eme dye sinen altaer
vmb ghegrauen hefft Ende daerumbe all Ma-
dian ende amalech ende dat volck des oesten
sint tosamen vergadert ende ginghen ouer die
iordaen ende richte deo ere wominghen vp in
dem dale Istrahell. Ende dye geyst des heren de
de Gedeon an ende dye blyese myt der basune
ende tiep thohope dat huys abyset dat sy em
nauolgeden ende sande baden in all manassen
ende dye volgheden emer: ende ander baden in
aser. Ende sabulon ende nepdelim dye em ente
ghen quamen. Ende doe sprack Gedeon to den
heren. off du ouermids myne hant gesunt ma-
kest ysrahel als du ghespraken hefft. **I**ck soll
leggen dat vel wolden in dem acker. en kumpt
de dou alleyn i dyt vell. en dat ertick anders
all dweghe blifft. soe wete ick dat du docht
myne hant ysrahel wolt verloesen als du ghe-
spraken hefft: ende dat gheschach alsoe. Ende
hey stont des nachtes vp ende druckede dat
vell toe hope. Ende druckede eyn schale vol do-
uwes dat vyt. Ende sprack voert toe deme he-
ren. dat sick dyne grymmicheyt niet en tome
teghen my. off ick noch eyns bekoer: ende bid
de teken toe sien in deme velle. **I**ck bidden. dat
dat vell alleyn droege bliue ende alle dye erde
nat werde myt deme douwe. Ende dede dye he-
re in der nacht als hey begerde ende was allei-
ne dat vell droege. Ende dye douwe in alle det
erden.

Dat seuende capittel. **woe god Gedeon**
lyet restaken myt wat wenich volkes hev stri-
den solde vmb des gebaeghs wyllen ysrahels
kindere.

Watumbe Iherobaal dye anders Gede-
on ghenant was: stund vp des nach-
tes ende alle dat volck myt eme ende
quam toe deme borne dye ghenant was arad.
ende dye telten van madian waren in deme da-
le toe dem suden des hoghen berghes. Ende doe
sprack dye here toe Gedeon. **v**ill volkes is mit
dy. Ende madian fall niet in des volcks hande
geheuen werden: dat sick ysrahel teghen my
mit en verheue ende spreke. docht myne stercke
de byn ick verloest. spreke toe deme volke en-
de en tohorende segghe. wie anstuoldich ende
enturuchtende is die kyere wedderumbe. Daet
kperden wedderumbe van deme berge galaad
van dem volke. xxiij. dusent manne. Ende daet
bleuen alleyn tyen dusent manne. Ende doe
sprack die here toe Gedeon. noch is des volks
vil. lepde sybys an dye wateren ende dat fall ick
sy pweuen. Ende van wene dat ick dy segghe

dat dye gaen sollen: dye sollen gaen. ende den
ick vorbede toe gaen dye kyeren wedderumbe.
Ende als dat volck do neddergnek to den wa-
teren: doe sprack dye here toe Gedeon. dye de
dat water myt der hant ende tunghen vp lec-
ken als hunde deyle an eyne side. ende dye ere
knye boghent ende drucken: sollen an der ande-
ren siden sijn. ende waten der de dat water mit
der hant toe deme monde worpen drenhundert
mannen. Ende alle dye andere schate dye boeghe-
den ere knye ende drucken. Ende do sprak dye
here toe Gedeon. **In** drenhundert mannen die
dat water vpgeleckt hebben fall ick uw verloe-
sen ende fall madian in dyne hant geuen. Ende
all dat ander volck der scharen kyere wedder-
umbe toe huys in sine stad. Ende doe namen sy
voet dat ghetael: spijse ende basunei. Ende alle
dyne ander schaer gheboet hy wedder to kyren
to eten wominghen. Ende hy myt den drenhun-
dert mannen gaff hey sick toe stiden. Ende die
wominghen der madiamiten waren beneden in
deme dale. **I**n der seluer nacht sprack dye here
toe eme. stant vp ende ganck aff in dyne womin-
ghen: want ick hebbo sy gegeuen in dyne han-
de. Ende off dy gruwelt alleyn to gaen so gae
myt dy neder dyn kint Phara. Ende als du ho-
rest wat se seggent: dan so werdet dine hande
ghestercket. Ende williger geist du dan nedder
toe den wominghen der vianden. Ende daerum-
binck hey ende sijn kint Phara in eyn deyl der
wominghen: daet dye ghewapenden wakeden
Madian ende amalech ende alle dat volck van
deme oesten laghen ghestuirt in deme dale als
eyn hoep sptinkelen: Ende dye kamele waren
vntellick als dat sant dat ligghet in dem ouer
des meerts. Ende doe Ghedeon nedder quam
doe vertelde eyn van en den anderen sinen do-
em. Ende in det wile sede en dat hey gesien had
de. **I**ck sach eynen droem ende dat douchte mi
woe ick sach eyn broet in det asschen gheba-
cken van gersten vmb lop: n. Ende nedder komē
in dye woeninghe van madian. Ende doe dat
quam to deme tabernakel dat sloich dat taber-
nakel ende verstoerde dat ende make de dat ge-
like slecht det erden. Ende dye: dem die tospak
antwoerde. dat en is anders niet dan dat swert
Gedeons Joas soen des ysraheliten mannes.
God dye hefft gegrueuen in sijn hant **M**adian
ende alle sine wominghen. Ende doe Ghedeon
gehoerde den dwem ende sijn bedudinge hy be-
de sick en quam wedder in dye woeninge van
ysrahel en sprack. staet vp: want die here heft
die wominge madian in vnde hant gegeue. en
hy deylde die drenhundert manne in dren dey়ল
en gaff en basune: i in ere hande en ledighe vat
en lampen tusschen den vaten en sprack toe en
wat gy my doen syet: dat solt ghy oek doen

Ick fall in eyn dey় der woningen gaen. ende als ick don den volget. ende wanneer als dye basune in m ne hant ludet soe solt gy gaeen all vmb dorich dye woningen blasen ende myt ropen dem heré ende gedeon. Ende gedeon gink in ende dye dreyhundert man dye myt em waren in eyn dey় van den wechingen. in begyn des wakens der mydernacht ende dye wech ter entwakeden: doe begunden sy ere basunen toe blasen ende dye leydige krooge to hope to slaen. ende doe sy in drien enden der woningen soe luyden. ende dye krooge toe braken. do hyl den sy dye lampen in eren lynken henden. ende myt den rechtien blysen sy dye basunen. en typen dat swert gaedes ende dat swert Gedeonis. ende pegelick stunt vp synen steden gelijk all vmb dye woeningen der vianden. ende doe worden all dye woningen bedrouet ende repen ende huylden. ende vluwen. ende nochtant soe stunden dye dreyhundert man enice blysen dye basunen. Ende dye here sande dat swert in all dye woningen ende sy moerden sick heymelick. ende vluuen bys bethseca ende bys an dye klippe Abelaula in tebbath. ende alle dye manne van psalhell ryepen van neptalmiende afer ende all manasse ende veruolgeden dye madianiten. ende dye here gaff victorie dem volke ysla hell in dem daeghe. ende gedeon sande baeden in all dat geberchte effram. ende dede en seggen. Gaet nedder entegen dye madianiten. en de beligget dye waeterre bys toe bethbera ende bys toe der iordaenen. ende doe ryep all effram en de sy bewaerden all dye watere ende dye iordaen bys toe bethbera ende grefen twemā van madyan Oreb ende zeb. ende sloigen oreb in dem berge oreb. ende zeb in dem kelttere zeb. ende veruolgeden dye madianiten. dye hoeft der oreb ende zeb brachten sy to gedeon ouer dye watere der iordaenen.

Dat viij. capitell. woe sick dat andere volck toernede dat sy myt gedeon niet gewest en waren in dem strijde. ende myt wat woer den Ghedeon den worne sachtmidighet ende woe Ghedeon waeter eysschede van den mannen van Hochot ende van Phanuhell ende sy em des niet en gauen. ende darumbe Ghedeon dye man van Hochot. ende den torn Phanuhell verstoerde. ende woe Ghedeon zeb ende salmanna doet sloich.:

Do sietaken toe em dye man van effram. wat is dat du doen woldt dat du vns niet eschedes doe du striden woldst tegen dye madianiten. Ende tornede sick des toe maell sere ende wel na dat sy em ghe-

walt gedaen hadde. Den antwoerde hy. woe mochte ik gedaen hebben sulken dinck als go gedaen hebbet. ende synt efframis dwuuen mit betere dan die wijngeade abpeset. In ure ha geuen van madyan Oreb ende zeb. woe mochte ick dat gedaen hebben dat gy gedaen hebbit. Ende als hy dyt gesecht hadde. so wouret er geyst dye sick vordanck te genen. ende doe Gedeon quam to det iordanen ende ginch dat dorich myt dreyhundert mannen dye myt em waren. ende van rechter modicheyt en kunden sy den vlygenden niet geooglen. Doe spraek hy toe den mannen Hochoth geuet ik bidden uw broet dem volke dat myt mij is. wante si heb ben groeten gebreck vp dat wij mogen veruolen zebbe ende salmanna die koeninge van madian. ende doe antwerden die voorsten Hochoth. lychte meynes du dat dye victorie der ha de zebbe ende salmanna sijn in dyren handen. en de darumb eyssches du dat wy bret gheuen dynem het. Toe dem sprack hey: darumbe als dye here geuet zebbe ende salmanna in myn ha de soe fall ick uw ure vleysch toe wtuen myt doerne. ende myt dystelē der wyltnisse. ende vā dannen ginch hy voert ende quain in Phanuell ende sprack toe den mannen des seluen ghikkes. ende antwoorden em: als dye manne van secoth ende hy sede oek toe den. als ick weddt koes me in vreden ende hebbe gewonnen: soe fall ick desen uwen torn verstoeren. zebbe ende salmanna dye rouweden myt allen erem het. wante vissfyndusent manne waren ouerbleuen van alle den schaten des volcks vyt dem oesthen sundet dye doet bleuen waren hundert ende twintichduisen stidender. ende dye swerde vgen. ende ghedeon dye ginch vp dorich eren wech dye daet woenden in den woningen tot dem oestenwart. Note ende Jechaa. ende sloech dye woeninghen ende dat voelck der vysande dye sekert waren ende niet weddermoedichs sick en vermoedden ende vluuen zebbe ende Salmanna dye veruolgede ghedeon ende vmbgreep dye ende bedrouede all er het. ende als sy wedderquamen van dem stende eer dye sonne vpginck doe greep hey eynen van den kinderen Hochoth ende vraegede en vmb dye namen det voersten ende edelsten van Hochoth ende schreyff seuenendeachtentich man. ende hy quam in Hochoth ende sede en segget zebbe ende Salmanna daet van gy my vosparket ende sedet. lychte synt zebbe ende Salmanna hande in dynen handen. darumbe eyssches du broet dat wy gheuen dynen mannen dye moede synt ende broedes ghebreke hebben. Darumbe nam hey dye oldesten der stad ende dye dorue der wyltnisse ende dye distelen

Der richtere

ende towress die mit en end vernichte die mā sochoth end den turn vā phanuel kierde hi vā en flock doet die in der stat woende. En sprack to zebē en salmania. wodan waren die mā dye gi verslagen hebt in thabor die antworde. dy geliken ende eyn van en recht als des komiks soen. den sede hi dat waren min brodere die so ne minre moder so leue die here hede ghi se be holde ick en dode uw niet. En do sprak hi to Je ter sine iestgebaroen soen. stant vp en do de se de en toch sin swert niet vit. hi entfruchte sich want hi noch ein kint was. En sprakē zebē en salmania. stant vp ende loep in vns: want nae den alder hestu sterck de eyns mās. Doe stont gedeon vp ende dode zebē end salmania. en nā die zintre ende hals bende daer me die helle det kominklike kamelē plagē gezijt to sin. Ende do spraken all die man vā israhell to ghedeon. wese vns here du ēde din soen en dyns soens soen: want du hest vns verlost uit den handen der madiamitē. To den sprack hi. ick en sal uw niet herschappē. noch myn soen en sal ouer uw niet herschappē. met die here fall herschappen. En sprack to en. Eyn bede bidde ick vā uw ge uet mi die oeringe vā uwen weue: want die ys maheliten plagen gulden oeringhe to hebben. die antworden alre lieffste ende getne wyll wi di geuen ende spreyden eine mantell vp die et de ende worpē dat vp die oeringe die se gewes uet hebbē. ende was dat ghewichete der oeringe die hi gebeden hadde dusent en seuenhundert sikken golds: sunder ander zyrate ende kle no de gespan ende purpur cleyder det die konig van madian plagen to gebruiken. sund det gulden lende det kamelen. En dat van maeckde gedeon een ephoth. *dat is eyn vmb cleyt. En satte dat in sin stat ephra ende all israhel dreef ouerspel in dem. ende is ghedeon ende alle sin huis komen in verstormisse. En madian wart geoitmodicht van de kinderen vā israhel end mochten vortmeer er hoeft niet vpwertheue ende dat lant riistede viertich iaer alle die tijt regnierde gedeon ioas soen. En do ginch Je robal ioas soen. ende woende in sine huise. en hi hadde. hrx. soene die vir sine liue fint komē. want hi wel wiss hadde. Sijn binwiss die hy hadde in sicheim die gewan em eine soen de he te abymelech. ende starff gedeon ioas soen in guden alder ende is begrauen in dem graue. Io as fins vaders in ephra van den ghesinde exi. Ende na dem dat gedeon doet was do affkijer den sicheisrahels kinder ende deuen ouerspeel mit baalim. ende maeckde mit baal em verbüt dat hi en em got solde sin ende gedachte nyet gaeds ers heren die sy verlost hadde van alle handen erte vrande all vmb end vmb. noch en deden geyn barmharticheit mit dem huise. Ihe

robal gedeons na all den gude dat hi israhels kinderen hadde gedan

Dat is. ca. Woe abimelech sich selfs myt cloeckheit to eine heren maeckde ouer sicheim end wo hi. all sin broder do de sunder de iugste

H Bymelech ierobaals soen gyk enwech in sicheim to den broderē sinre moeder: ende sprack to en ende to all den nege sten fins vaders ende sinre moder huis en sach te. Spick to all den manen van sicheim. Wat is uw better dat uw herschappē seuentich mā ierobaals soene: off ein man uw herschappē. En daer to prout: want ick bin uw beyn ende vleisch. En spraken die broder sinre moeder vā em to all den mannerā siche all dese rede en ne gedē er herte to abimelech ende sprake. Hy is vns broder. En se gauen em seuentich gewich te siluers van dem affgaede Baalberith. Daer mede huerde hi arme en wilde luide en die vol geden em. Ende quam in fins vaders huis effra ende do dede sin broder hiero boals soene seuentich man vp eyne steine. En dat ouerbleff Joathan ierobaals minste soen ende wart verbor gen. Ende do vergaderde sich all die man van sicheim. ende all dat ghesinde der stat mello: die gingen ende maeckde eyne komink abimelech by der eken die stunt in sicheim. End als dat ge baetschapt wart Joathan. hi g'nick end stüt vp dat hogeste des bergs gatlym en verhoff sin steme ende reep ende sachte. Gy manne vā sicheim hoert mi vp dat uw die here hore. Dye holter gingen to samē. *dat fint die kinder vā israhel. Idat se eine komink salueden ende spraken to de oliboem. *dat is to othomell. Iwees vns gebeden. die oliboem antworde en. Ik en mach min retichryt niet laten: det dye gaede gebruiken ende die lude. End komē dat to dat ick vnder dem holte werde vorgesat. Doe spraken die holter to dem vigenboem. *dat is toe debbora. Koem ende nyem dat kominkrik ou vns. Die antworde. Mach ik icht min soetich heit gelaten ende min soete vrucht: ende gaen ende werden vnder de holte vorgesat. Doe spraken die holtere to den wijngarden. *dat is toe gedeon dem soene ioseph. Koem ende ghetede vns. Die antworde. Ick en mach niet laten mi nen wijn die got retiouwet en den minschen: ende werden vnder ander holter vorgesat. En do spraken all die holter to det heggen. *dat is to abimelech. Koem ende gebede ouervns. Die antworde en. off gi mi warlick uwen komink maeckt: so koempt ende rastet vnder mi nen schem. ende off gy des niet doen en wylt: so ga dat vuyt vyt der heggen ende verlindē den ederen boem lybam. ende darumb off ghy nu recht end sunder sunde hebbet eine komink ouer uw gesat abimelech. end heft walgedan

Dat boek.

mit hierobal ende sinē huyse. En̄ heft em ghe lauet sinre waeldact die welke voer gestreden hefft ende sin siele gaff in anet: dat hy v̄v verloede van den handen der madyaniten: en̄ gy nu sint vp gestanden tegen myns vaders huis ende hebbet sin soen gedoet seuentich man v̄p eynen steyn ende heft komin ge gemaect abi melech sinne maget soen ouer die de woent in Sichem: want hy v̄w broder sy. Ende dārumb off gy recht heft gedaen ende sunder schande mit hierobal ende sinē huis so veruowet v̄w hude in abimelech ende hy veruowet sich in v̄w. Ende off gi v̄nrecht heft gedaen: so ga dat vuyt vit em ende vertere die dat woen in Si chem dat stedeken mello ende ga vyt dat vuyt vit den manne vā siche en̄ van de stedekē mel lo ende verlunde abimelech. Ende als hi dat gesacht hadde: hy vlo ende quam in bero en̄ woē den dat van angeficht fins broders abimelech ende abimelech regnijt de dree iat ouer israel. en̄ got sande einen alre boesten geyst * der twi dracht. Ituschen abimelch ende dat volck dat woende in siche: die begunden em to ver spreken en̄ toe verwyten den doet slacht der seuentich manne hyeroboals kinder: ende et bloet: stortinge solde komē in abimelech even broed ende voort in die anderen vorsten die dat woenden in Sichem die em gehulpen hadde en̄ lede lagen entegen en̄ vp dat hoghestes ghescherches. Ende doe se sinre tokumpst waren: do oueden se mordenen ende weuerie van den die ouer den wech ginghen: ende dat wart ge laetschapt abimelech: ende do quam gaal Obeth soen mit finen broederen ende ginch in Sichem. To welks tokumpst rethouen sich de dat woenden in Sichem: ende ginghen vit in den acker ende verstorden die wijngarden end treden die druuen ende maeckē recht als eyndantse al vmb singhende: ende do ginghen se in den tempel ers gaeds: ende vnder de eten end dem drincken vermaledhedē se abymelch: end do reep gaal ebeth soen: we is dese abymelch ende wat is Sychem dat wy em dienē: is hi niet hyeroboals soen: ende hefft eine voestē ghemaket zebul sinē knecht ouer die mā van emor sicemensvader: warumb dienē wi dan em. Och genet iemant dit volck vnder myn hāt dat ik midden vit en neme abymelch. Ende abymelch wart ghesacht. Vergadere de schate des hers ende kome: want zebul die vorste der stat de gehoert hefft die rede gaal obeth soen is toe male tornich end sande hemelik to abymelch sinē baeden de sede. Siet gaal obeth soen is komen in siche: mit finen broderen ende bestrijdē die stat tegen dy. Darumb sta vp des nachts mit den volke dat mit di is ende verberge dy in den acker: ende dat ijste als die moeghen vp

geyt ende die sonne vp gheyt so vall ouer stat: ende als hy vittrekt tegen dy mit sinē volcke so do em wat du verinachst. Hirumb stont abi melech vp des nachts mit alle finen heer ende lachte lage by Sichenam in vier steden: en̄ ga al obeth soen toch vit ende stonden in dem in gange van der poete der stat: ende abyamelech stont vp ende all dat heer mit em van der stat der lagen: ende doe gaall dat volck besach: doe sprak hy to zebul. Diet van den berge kūpt reel volcks neder. dem āt wordē hi. Du seest de sche me der berge voer hoeft der lude ende dat mede wordestu bedragen: ende dat to sprack Ga al. Siet dat kumpt volck midden vit den lande ende eyn schaer die kumpt doer den wech dye geyt teghen die eycke dem sedē zebul. Wat is nu dyn munt dat du mede spreckst: we is aby melech dat wi em dienen: is dat niet dat volk dat du verlumader hadst. Ganck end stat mit em. Ende gaal die ginch ende dat volck vā Sy chem beydede sinre ende streyt teghen Abyme lech die veruolgde en̄ vleende ende drengende en̄ in die stat ende vellen vā den finen vele bīs an̄ die porren der stat. Ende abyamelech sat yn de valle: zebul die verdreeff gaal ende sin gesellen vit der stat ende leet erre niet mit em woenden. Ende des anderen dages toch dat volk v̄c to v̄lde ende gebaetschapt wart Abymelech. Hy nam sin heer ende deilden dat in die del sca ren: ende bestalt sin lagē in den ackeren. En̄ doe hy sach dat dat volck v̄ttoch vā der stat: stüt hy vp ende ouer reel se suelliken mit sinre scharen: stormende ende beleggende die stat: en̄ twe ander scharen schermende dat velt vmb en̄ iagden er viande. En̄ Abymelech all den dach bestreit die stat die gewā se: ende doden de de dat in woenden en̄ verstorde die ende seitē salt dat in. Ende als dat gehordē die die woenden in de turne die van siche: do ginghen se in den tempel ers gaeds berith dat se dat verbūt mit em hadde gemaect. En̄ na em was die stat genomt en̄ was em seker stat. Abymelech dye hoerde dat die man des tuyrs vā siche: to samē verbūdewaren: hy gyk vp de berch vā Sel mon mit all finen volke ende nam sin bīsle ende houw eine aeft vā den bōme en̄ nam den vp si ne schulderē en̄ droech en̄ to sinē geselle end se de. So wat gy my heft sien doen dat doet och suelliken. Also houwen se all aeft vā den komē ende volgden de hertogen: dat mede v̄msatzen se den tuyrn ende entfeng den dat: also gesach dat mit dem vuyte en̄ mit dem toke wal dusent minshen gedodet wordē man en̄ wist ende woende vp dem tornē Syche. Abymelech toch van dāne voort ende quā in dat stedeken thibes dat v̄msatze hy mit sinē heer end midde in der stat was em hoech tuyrn dat vp wat

Der richtere

geuluen man ende wijsse ende all die vorste der stat. ende hadde die doore to male sekret ghe sloten. ende stunde vp den voerhuyse ende vp den tynne. End abymelech die vp by den tuyt ne ende stede stercklike ende neickten der doote ende woldē dat vuyt anstecken. ende siet do was eyn wijsse de warp bauen neder eyn stuck vā eyne molensteyn vp dat hoeft abymelechs ende toback em sin hartschedel. Hy tiep snel liken sine waepenend sprack to em Trecke dñi swertvit der scheiden ende sla my. vp dat men niet en spreke dat ick van einē wijne ver slagen bin. Hy dede dat hy en heite ende do de en Ende als hy doet was: die mit em dat waren vyt ischael kijden wederumb to hys in et woeminge. ende got wedergalt all dat quact dat Abimelech gedaen hadde tegē sine vader in de hy versloich. lxx. sinne broder. en so de vā sichen hadde gedan: so wart en geloent. ende quam ouer se die vermaledijng Joathan hys tobaus soen.

Dat. xi. ca. Wo israhels kinder die af goede anbedē. en wo se bedrukt wordē vā erē viāde

Na abymelech stont op eyn ander het toch in israhel thola phua soen abyme lechs neue: eyn man vā isachar de wo ende in sanyr des bergs effraym. en de ordelde israhel. xxij. iaer en starff ende wart begrauen in sanyr Na desem quam Jayr vā galaad dye richte de ysrahel. xxij. iaer en hadde. xxx. soene sittende vp. xxx. vngē eselen en die vorste van xxx. stede die vit sine naem genoemt sin Auo thiaye: dat sint die stede Jayr bijs huide vp de sen dach in den lande galaad. En starff Jayr en is begrauen vp der stat der naem is camon. En die kinder israhel deden ijse sunde to den alden ende dede woesheit in dem angezichtre des herē ende dienden den affgoeden baalym ende asta toth ende de gaeden vā sicien ende sydomē end moab ende der kinder amon ende der philistye en: ende se leten got ende beden en niet an. Do wart hy tornich tegen se ende gaff se in de hā de der philisteen en der kinder Amon. Ende se sint to maell seer bedrukt ghewest. xvij. iaer allein de de woede aū s iordanēm de lāde dee a moreē dat licht in galaad. also seet dat de ki der amon auuoren de iordanē en verstorde iudā beniamin end effraym en israhelwart tomaelli verbeukt ende to tiepe den heren end se den. Wi hebben dy gesundicht en hebben gelaten gotvns heren en hebben gedient baalim To den sprack die herē. Hebben vw niet verdrukt die egipciert ende die Amorreën en die kinder amon ende philistye: sydomē end de amalechiten en de van chanaan. ende gy tiepen to my: dat ick vw verloeden van eren hāden. En nos

chtant hebt gy my gelaten end anbedet vrom de gaeede. dariib en do ick dat to mijntere dat ick uw mer verlose. Haet ende anto ept die gae de die gy vituerkorē hebt: die verloesen uro yn der tijt vwer bedroeffnis. Do spraken israhels kinder to dem heren. Wy hebben gesundicht: ghyss vns dar voer wat di behelick is: alleynne verlose vns nu. Ende de dit spraken die verwoopen all vromde gaeede rit eren woeningen end dyende gaeede: ende hy verbarmde sich ouer et vnsalicheit. Ende do tiepen die kinder Amon to samen ende richten et tenten vp in galaad. Te gen die vergaderde sich die kinder israhels yn maspha end richten dat et tenten vp. Ende do seden die vorsten galaad igelik to sine negeste Welke vā vns die ijske begint to striden tege amons kinder: die sal sin ein hertoch des volkes galaad.

Dat. xi. ca. Wo Jephte galaadites streyt voer dat volck vā israhel en severlosede. ende sin dochter dat na beweynde er reynicheit.

Het tijt was Jephte van galaad ein starker man ende strider epns wijsse soen die gemyne was. Ende dese iephte is ghebarren van galaad ende hadde galaad ein wijsse vā der hy soene gewan na dem dat die gewlossen die woepē. Jephte vit ende spraken. Du en machst geyn etue in vnses vaders hys sin: want du van eynre ouerspellerscher' ende ebreckender moder ghebaeren bijst. doe vlo hy ende schuwede se. end woenden in den lande thob. Ende to em vergaderden sich arme mā. ende die staels ende mor den ende volgden em na als einē voorsten. In de dagen streden die kinder Amon tegen israhell ende die wederstunden hertlike. Do to gen vit die aldesten vā galaad dat se nemē in et hulpe Jephte van den lāde thob. Ende se spraken we em koem en wees vnse voorste en strijt teghen die kinder Amon. Hy antwoerde en. sint gy mi et die my gehatet hebben ende verwoopen vit myns vader huse. Ende nu koēpt gy to my gedrukt van noeden. Do sprake die vorste galaads to iephte. Vmb deser saken mylle komē wi to dy nu dattu mit vns gaest ende stridest tegen die kinder amon ende welsch een hertoge ali der die wonent in galaad. En iephte sedē toe en: off gy werlick to my sint komē dat ick vor uw stride tegen die kinder amon ende die here se gefft in min hāde: ik fall uw voorste dan finē. He antwoorden em. Die here die dat hort de is middeler ende getwicht dat wy vnse geloffnis halden sullen. Also ginck iephte mit den vorsten van galaad en all dat volck maeckde en to eynen vorsten. En do sprack iephte all sin rede vor den heren in maspha ende sande sin baden toe dem kominghe der kinder Amen die van sinre

wegen seden Wees enbreket di ende my dat
du tegen my byst koemen dattu myn lant toe
selanden maeckst. Dem antwoerde die Want
israhel nam my myn lant do hy vp ginck vyt
egipten van de einden arnon bijs to iaboc end
to der iordanē. ende hirūb dit ghiff my nu mit
vreden weder End by den seluen entbot euer ie
pre ende gebot en. dat se sechten dem konink
Amon Dit spricht iepste Israhell en hefft nyet
genomen dyn lant moab noch dat lant der kī
der **Amon** **Sunder** doe se van egypten vit qua
men doe wanderde se doet die woestene bijs
an dat woede meer. ende quamē in cades. Doe
sande se et baden to den konink edom end se
den em **Laet** vns dat wy trecken doer dijn lāt
end hi en wolde sinre beden niet gevolchlik sin
Ende hy sande to den koninge moab: ende dye
wolde en ock niet gūnen des wegēs Also bleff
israhell in cades end vmbginck vā besiden dat
lant van edom ende dat lant moab en quam
an die osten side des lants moab ende sloich si
ne woeninge vp in genne side arnon en en wol
de niet gaen in dele moab **Amon** is alte negest
de lande moab En do sande israhel baden to se
on dem koninge vā Amoreen die woende in
esebon en seden em **Laet** my doer din lāt trekē
bijs an dat water en die versmaide ock israhell
en en leet en doet sin lant niet gan **Sunder** hy
vergaderde ein groot volck en toch tegē en vit
in yassa ende wederstunt en hartlike. ende die
hete gaff en in die hande israhels mit all sinen
heer ende versloich en ende besat all dat lāt der
amoreen die in dem rike woende: ende all dye

einde des lands van arnon bijs to iabock. end
vā der woestene bijs to der iordanē. Darūb
got die hete van israhel vimbkijde die Amoreen:
do sin volck israhel tegen die Amoreen
streitēn du wult nu sin lāt besittē: dat dy got
camos hefft besittē. gevoert di dat vā recht to
En sōwat got vīc hē vns gewoenē heft dat sal
komē in vīc besittē ge du e. i willst dā betre sin
wā Balach sephors soen die konink vā moab
was. off machst. i dat be wylē dat hi wedstreich
is gewest tegē israhel en wed se gestredē
heb do hy woede in esebon en in sinē strate end
in aroet en i sinē dorpe off in alle stede by der
iordanē in dre hūdert iare. watūb en heftu bi
ner der tijt dat met wedgeyscheit Darūb so en
do ik gey sūde i di **Sund** du deyst ouell intēzē
my dattu mi vrechte stade to leggst. en nicht
dat de hē als ey ouermā huide des dages tu
schē isrlēn de kinderē amō En de konink dā kin
der amō en wolde niet volgē d' woede iepre die
hy em etbadē had dor de bade. En hirūb quaz
vp **Iepre** de geist des hē en vbginck galaad
en manasse: maspha en galaad Enyā dā gink
hi to de kinderē Amō en gelouede ein ghelofde
de hē en sprak Off du gefft de kind amō in
min hāde: so welk de hēst dat vitgeyt rit der
doer mins huis als ik myt vredē wedekomē
vā de kinderē Amō: dēsal ik offerē eyne bernē
den offer de hē. En gick **Iepre** to de kyndēren
Amon. dat hy myt en strieden wolde en de
gaff de hē in syn hāde en versloich vā Ueter
bijs du koemst in mēuith. xx. stede end bijs
to **Abell** die myt wigardē besat is. en ein groot

Der richters

deil lants is ende geoitmodicht fint die kind
amon van den kinderen vā israhell En do Jep-
te wederquam in maspha in sin huys: do quā
en tegen sin eynige dochter mit vrouden ende
speelde hy en hadde anders geyn kinder. Als
hy die ansach: do reet hy sin kleider ende sprak
Och we my min dochter: du heffst my bedrae-
gen ende du blyst selfs bedragen Ick heb my
nen munt vpgedaen to den heren en anders en
mach ick niet gedoen De antwoerde em. Das
myn heffstu dinē munt vpgedaen to gaede so
do my wat du gelauet hefft na dē dy wrake
ende victorie relent is ouer dm vyande. Ende
sprak voort to dē vader: sunder verlene my alle
ne dit dat ick bidde Laet my dat ick twe maē-
de vmbga dat geberchte ende bescreye myn tū-
ferschap myt mynē gespelen Do antwoerde hy
Ganck: ende hy leet se twe maent En do se en
wech ginck mit eren gespelen: doe beschreyde
se er reymcheit in den berghen. En do die twe
maent vmb waren: quā se wedet to eren vader
en die dede er als hi gelauet had: want se mās
met en kande. En dat vit quā die stede gewoē
de vp in israhel ende gewoende wart gehalde.
dat all iat die dochter israhels by ein quamen
en bescreyde die dochter Jeppe vā galaad vier
daghe.

Dat. xij. ca. wo effrayms kinder sich tornde
vp ieppe dat se niet mede gestredē en hadde-
en wat ieppe doet bleff. en wat richters dat na
quamen.

Dat na stunt in effrayin eyn twidracht
vp: wāt se gingē tegē dat norde end
sprakē to ieppe Warumb wolstu gaen
staden tegē die kinder amon: ende en woldest
vns dar met to eyfchen dat wy mit dy hedde
gegāē. Darub wylly wy dm huis entfengē. De
antwoerde hy Ick ende myn volck hadde eyne
grote twidracht tegen amons kinder: ick ey-
schede vw dat gy my hehulpen hedde: ende gy
en wolden des niet doen Als ick dat sach: doe
satte ick min leuen in myn hāt ende gink to dē
kinder amon Ende de here gaff die in myn hā-
de. wat hebbē ick verdient dat gy beweget sijn
tegen my to striđē. Ende hy eyschede to sich al
die man tosamen van galaad ende street tegē
effraym. Ende de māne vā galaad slogen effra-
ym: wāt se gesacht hadde. Galaad is vlyuch-
tich woorden vit effraym ende woent midden in
effraym ende manasse En die galaadyten bes-
satte de wege der iordanē dorwelk effraym we-
der to huis solde Do quam em to en die geulu-
en was vā den hope effraym en sprack Ick bid-
de latet my doch dourgaen En die galaadyten
spraken to em Bystu niet eyn effrayms man
Ende hy sprack Ryen ick en bins niet Do vri-
gede hy en so sprack sebbolech dat bedudet eyn

aer Hy antwo: de tebbolech ende en kunde ni-
et niet den seluen worde em aer vitgespreke. to
der seluer stunt grepen se dē ende worgede en
in den ouergange der iordanen. en viele in den
tiden. xli. dusent der vā effraym En ieppe ga-
laadites richtedē israhel sees iaer en starff end
wart begrauen in sin stat galaad En na dē rich-
ten israhel abessanyā bethleem die hadde. xxx
soene en. xxx. dochtere die sande hi vit en gaff
en mā. also nam hi ock sinē soenē wijuer en lei-
de die in sin huis die berichde israhel seuē iaer.
en starff en wart begrauen in bethleem En na den
quā Abyalon vā zabulō en richtē israhel tyen
iaer. die starff ente wart begrauen in fabulon.
Na den richtedē israhel Abdon Helle soen eyn
pharatomter die hadde. xl. soene en. xxx. neuē
vā die quamē tiden mit seuētich iungen eselen
En die richtē isrl' acht iat en starff en wart be-
grauen in pharaton des läds vā effraym in dē
berge Amelech.

Dat. xiiij. ca. wo sampson gebate wart vā ei-
nē wijue die vnuuruchtbaet was. en wo er apē-
bart wart wo se sich en dat kint holdē solde

OAt en baue de dē israhels kinder quaet
in dē agesicht des herē en de hē gaf se
in die gāde der philisteē. xl. iaer. ende
dat was eyn mā vā saraa der stat also genāt
Ivā dem geslechte dan genāt manne: die had
de eyn vnuuruchtbaet wjff. der verstheen de en
gell des heren en sprak to er Du byst vnuurucht
bar ende sunder kinder Sunder du salt entfan-
gen ende eynē soen gewinnē: darumb hode dy
dat du geynē wijn en drinkest noch siere en
dattu niet vnureyns en etes: wāt du salt entfan-
gen ende gewinnē eynē soen des hoeft ghely-
schermisse bewerē en fall. ende hy fall gehilich
werde gaede van sinre kintheit vit sinre moder
licham. en hy fall beginnen to verlossen israhel
vit den handē der philisteen En als die quā to
eren manne se sede em En mā gaeds quam to
my en hadde eins engels angefiche to maell
veruerlick. do ick den vragede we hy were end
wan hy quemē ende wat sin name were. des en
wolde hy my niet seggen: sunder dit antwo-
de hy Siet du salt entfāgen en eynē soen telen
hoede dy dattu geynē wijn en drinkest noch
soeten drāck. noch dattu niet en etest dat vnu-
rei sy. dit kint fall sin em gehilic; gaede vā sin
re kintheit en vit sinre moder lichā bijs an den
dach sins dodes En bat got manue en sprack
Ick bidde di here dat die man gaeds dē du vit
gesant hefft äderwerff kome en lere vns wat
doen sullē vā dem kinde dat gebate fall werde
ende die here horde sin gebet en apenbarde sich
äderwerff die engel gaeds sinē wijue die sat in
dem velde en manue er mā en was niet mit er.

Dat boek

En als se den engel sach se snelde sich end liep
to erē māne en baetschapde em dat en sprack
Hiet die mā heeft sich my geapenbart den ick
voer gesien had. Hy stont vp en volgde sinen
wiue en quā to de māne en sede em. bistu de de
mit minē wiue gesprakē had. Hi antwoerde Ick
bin die En dem sprack manue als din rede vul
lonbracht is wat wultu dat dat kint dā do: off
wat van sal sich dat beware? En do sprak die
engel des herē to manue. vā all dē dat ick dynē
wiue heb gesacht sal se sich hoedē En wat vyt
denwijngatē wasset en sal se niet etē. wijn en
soete dranck en sal se niet drinken. en niet vn-
reyns en sal se etē. en ick dy gebaede heb sal se
vullbrengen ende bewaren En do sprak manue
dem engel des herē Ick bidde di dattu volgest
minre redē ende wi willen di bereide eyn sicklim
vā vnsen segē Dem antwoerde die engel. of du
my dwyngest so en etē ick niet vā dīmē broede
en wultu dat cyn offerhande aff doen so offer
dat de herē. En manue en woeste niet dat dat
die egell gaeds was. end sprack to em. wat is

dyn naemyp dat als din rede apenbatt is dat
wy dy etē. Hi antwoerde em. wanūb vagestu
myne name die wunderlick is. En do nam ma-
nue eyn sicklyn van de segen en offer dat toe
en lede dat vp den steyn ende offerde de herē de
dat wōder had gedā hi en sinwiff segē dat an
en als die vlāme vā den altaer sloch in deu he-
mell die engel des herē voer mit der vlāme vp
wart. en als dat segē manue ende sin wiff toe-
hant velle se neder vp die erde en niet meer en
segē se de engell des herē To hant verstu ma-
nue dat dat die engell des herē was. en sprak
to sinē wiue. wy sullen des dodes strue. wāt wy
got gehen hebben. Dem antwoerde dat wiff.
wolde vns die here dode so en hadde hy geyn
offerhāde genoemē en en hedde vns niet alle
dese saken gewent en tokomēde dinck vns niet
gesacht En se gebaert emē soen en noemde sy
nen sampson. dit kint woes en die here ghe-
nedijede em. en die geyst des herē begunde in
em to sin in den woeningen. Dan in den lāde sa-
raa ende estalon.

Dat xij ca. wo sampson eyn wiff nam en
vp den wege eyne lewē dode. en doe hi weder
quam wo en dat wiff bedwech bijs dat entia
etself apenbarde:

Dat na stech sampson in tamnatha en
sach dat em wiff vā de philisteē doch-
tere. hi gmeck vp en baetschapde dat si-
ne vader en sinre moeder en sprack. Ick hebbe
eyn wiff gesien in tamnatha vā de dochtere de
philisteen die ick bidde dat gy mi die to wiue
nept. De sede sin vader en sin moeder en fint gei-

wiue in dīmē gestechte en vns dinre brod dos-
chtere en in all dīmē volke dattu wult ey wiff
nemē rit de philisteē die vbesnedē fint. En doe
sprack sampson to sinē vader nem my die wāt
die behaget minē ogē ende sine alderē enwusste
mit dat dat dynck van de heren geschach en
dat hi krege eyn oersake tegen die philisteen
En in den tīde herschapē die philisteen out is
rahell. ende doe gmeck sampson mit sinen va-
der ende moeder in Thamnatha. Ende alls se
quamen in den wijngarden by dat stedcken:

Der richtere

Do quam ein iunick lewe swinde ende grymende ende beiezende em·ende die giest des he ten veell snellike in sampson ende hy toret den lewen recht als eyn lamkyn in stucken en had de als niet in sinre hant ·ende des en sachte hy vader noch moder niet Ende hy ginck vp ende sprack mit dem wijue die sinen oge beuel ·end na sommigen daghen quā hy weder dat hy se nemensolde do gincx hy ende besach den do de lewen ·ende siet in des lewen mūde was em wt gaderinge vā byen myt dūste des homges ·de nam hy in sin hande ende act en tuschen wege Ende quam to sinen vader ende moder en gaf ein deill dat aff des eten se oock ·ende nochtāt en woldē hy en des niet seggen dat hy den homich vit des lewen liue hadde genomen ·Ende so ginck sin vader neder to dem wijue ende ma kede sinen soen sampson ein wertschap als die iunge plegen to doen ·En do en die borgere vā det stat sagen do geuen se em·xxx ·geselle dye mit waren to den sprack sampson Ick will uw em entraetsell geuen ende voet leggen off ghy my dat entsluyten binnen desen seue dagē der wertschap ·so soll ick uw geuen ·xxx ·lynē kleider ende so veell rocke ·ende off gy mi der niet entsluyret so sult gy my geuen ·xxx ·lynē kleider ende so veell rocke ·De antworde Legge vit dat entraetsel dat wy dat horen ·en hi sede en ·Vā den die etet is die spise vitgegāgen ·end vā dem starken is sotichept vitgegāgen ·Ende se en mochten binnē des dagen dese te de niet ent sluyten Ende als die seuende dach quaz do spraken se to sampsons wijue Smeyke dinē man ende raetfrage em dat hy dy segghe wat dat entraetsel beduide ·ende wulstu des niet doen so will wy dy ende dims vaders huis verbernen ·off hebt gy vns darumb geladen to vwer bru etlesst dat gy vns bewouen wolden ·Ende se we ende ende sprack to sampson klagende Du haest my ende en hefft mi niet leeff ·ende danib dat entraetsell dattu vnses volcks kinderē he uest voergelacht en wulstu my niet seggen ·Ende hy antworde Ick en wolde minē vader noch minre moder nje geseggen ·also dat se die seuen dage der wertschap voer em weynde To den lesten an dem seuenden dage do se niet aff en leet do beduide hy dat er ·Ende se sede dat to det seluer stunt eren borgeren ende die seden toe sampson ·des seuenden dages et die sonne vns ginck ·wat is soeter dan homich ·ende wat is starker wan ein lewe ·En hy sprack to en ·had den gy niet geaten mit mynē koghen ·dat ys myt minre huisscouwen ·ghy en hedden myn rede niet vunden ·ende vyell dye geyst gaeds in en ende gmek neder to estalon ·ende floech dat ·xxx ·man der kleider nam hy ende gaff se den die sin rede geraden hadde ·ende wart to

male seer tornich ende gynck weder in sins va ders huis ·Ende sin wijf nam eynen anderen man van eren vrunden ende negeste ·

Dat ·xxv ·ca ·Wo sampson den rossen de brē de an hynck ende der philisteen corn ende wijn garden dar mede verbrande ende sloich dusent man doet ·

En cleyne tijt dar na doe dat was in dem arne des weyts ·do quam sampson ende wolde sin wijf besien end brachte er ein sickelen van sinen segen ·Ende als hi na gewoende to er wolde gaen in die slaep kamert do verboet em dat er vader ende sprack Ick waende dattu se hedest gehaget en daerumb gaff ick die dinē vrunde ·sunder se hefft ei ne suster de is iunger ende suuerlicher dan se de nem towijue voer se ·Dem antworde sampson van desen dage voort en fall die scholt my niet sin dat ick tegen die philisteen sy ende ick fall vw quaet doen ·Hy ginck enwech ende wenck drehundert vossen ende bant die myt den sterte to samen end bant vacklen tuytschen se en entfengede die ende leet se lopen al vimb ·ende de lepen to der sturt in dat korn der phillsteen en dat entfengede ·want dat korn alteide vergadert was ende noch stont in den stoppelen en verbrande altofammen ·also dat ok die vlamme eten wijngarden ende er olieboem verbrāde ·En do spraken die philisteen ·We hefft dit dinck gedaen ·den wart gesach sampson thānatey sinre dochter man ·want hi em sin wijf genoe men hefft ende eynen anderen die gegeue hefft datumb hefft hy dyt gedaen ·Ende do ging die philisteen op ende verbranden dat wijf en de eren vader ·Do sprack sampson Wo wal gy dat gedaen hefft nochtāt fall ick my ouer vw wreken ende dan fall ick vp horē ·ende hy floch se mit groter plagen also dat se sich all vtruchteden ende er waedē lachren vp er schinbeyne ·als verdachte ende swarmodige minischen toe doen plegen ·Ende hy ginck neder ende woeden in eynen rete des steyns Etham ·end dat vimb ging die philisteen vp ende richtten erre woeninge vp in iuda vp der stat die dat na ge heten wart Lechi ·dat is ein kynbacke daer er heet verstoet wart ·Ende do spraken to ein van dem gheslechte iuda warumb fint ghy vp kom men tegen vns ·Die antworden ·Wi fint koe men dat wy sampson bynden ende dat wy em vergelden dat hy vns gedaen hefft ·Ende dat vimb ging die dusent man van den geslechte iuda an den rete des steyns Etham ·en spraken to sampson Weestu nyet dat die philisteē hebben gebot ouer vns ·warumb wulstu dit doē

To den sede hy als se my gedan hebbē so hebbe ick en weder gedaen. se spraken wy sint komēn dy to binden en to geuen in die hande der philisteen. Den antwoerde hi sweret my ende lo uet my dat gy my niet en do det. **H**e sprakē wy wylle dy nyct do den: sunder gebunden wylle wy dy en geuen. **S**e bunden en myt twe mijen seelen ende brachten en uit den steyn ethā end als hy quam vp die stat des kinbackens ende die philisteen wopende tegē en quamē. do viell die geyst des heren in en en recht als dat holt verswindet vā der hitten des vuyts: also gingen sin bende dat mede hy gebundē was vā ey ander ende worden entcloset. **H**y vant em kynbacken stukke vā eenē esell dat dat lach. Dat grep hy ende sloech dat mede doet dusent man ende sprack. **I**ck heb se verdiligeit myt eyne kinbacken eyne eselijnē kindes en reefsloech er dusent man. ende als hy die wort vullēbrachte: do warp hy dat kinback stukke ryt det hant ende hiet den name der stat Ramalechi. dat hiet eyn vpheue des kinbackens. do doctste en to male seer ende tiep to den heren ende sprack. **D**u heffst in dyns knechtes hant geget dyt groete heyll ende victorie. ende siet nu ster uen ich van dorste ende koem dā in die hande der vnbiedener. ende die heren opende de bak tant in den kinbackstukke des esels ende daer vit quamen watere dat van dranck hi en verquickde sinen geyst ende nam weder sine sterke. **D**arumb is geheten die stat des anroepens des eyn boen uit den kinbacken bijs huyde vyp desen dach ende sampson berichtede israhell in der tijc der philisten. **x**. iaer.

Dat. xvii. capit. Wo hi rimb eyns gemeyne wijs will beslaeten wart in eyne stat. en hy die porten en wech droech ende dat na nam hi eyn ander wyff die bedroech eu.

Gan dan gynck hy in gasam dat vant hy eyn gemeyn wijs ende gynck toe er in. ende als dit gehoeden de philisteen ende dt geruchte vnder en woes dat sampson were to en ingegangen se vmbuenghen en ende besatten die porten der stat mit hoeders en dat beiden se alle die nacht hemeliche. vp dat als hy des morgens vyt soldē gaen se en dan doet floeghen: ende sampson sleep bijs midder nacht ende stont doe vp ende nam beyden dye doeren der porten mit den posten ende mit de sloeten ende lachte die vyp sin schulderen. ende dwelch se vp den berch tegen hebron. **T**ae dem kreech hy eyn wijs leeff die woende in den lande soreth ende hiet dalila. **T**o der so quamē de ouersten der philisteen ende spraken bedreghe

ende lere van em war inne hi de stercke hebbē ende wo wy mogen en ouerwinnē en gebundē pmigen ende off du dat deyst so fall dy tgehik van vns geuen dusent silueren peninge en daer vmb sprack dalila toe sampson. **I**ck bidde dy segghe my wat in dyn meyoste stercke ende war mede mach men dy bynden dattu niet ent brecken mochtet. der antwoerde sampson. **D**ie neme seuen seyle vā aderē gemaeckt die niet tomaek droegen ware ende my dat mede binde so wate ick swaek gelick als ander lude sun. **E**nde doe brachten toe er die ouersten van phylstyen seuen seyle als hy gesach hadde daer mede bant se en. ende hadde verborgen die phylstyen in erre kameren die besaghen woe dyt toe gaen solde. **E**nde se tiep toe em. Wall vyp Sampson die phylstyen fint hij. **H**y toe brake die bande recht als hy toe breeke eynen vase dem van wercke ghemaect: ende watip dye in vuyt. **E**nde soe en wart dat nyct bekant war inne sine stercke was. **D**oe sprack toe eme Dalila. **S**yet du heffst my geghecket ende heuest my valsich gesach. **H**egge my doch noch war mede mach men dy bynden. **H**y antwoerde er. **O**ff ick wate ghebunden myt neghen seyen die noch gheoorbeert en waren ghewest: soe worde ick swaek ende gelick anderen luden. **E**nde dat mede bant en Dalila ende tiep Sampson die phylstyen fin hij. **E**nde hadde laghen ghelacht in der kameren. **E**n he toe brack dye bende als vademe vyt einen doecke. **E**nde doe sprack Dalila voert toe em. **W**oe langhe bedregstu my ende sprekest my valsich toe. wyse my war mede men dy bynden mach. **D**er hi antwoerde. **D**ie neme seuen mynre haete mins hoeftdes ende vluchte die myt eynen statken snoere. **E**nde dye dan myt eynen nagell in dye erde sloge soe woerde ick swaek. **A**ls dat Dalila gedan hadde: do sprak se to em Sampson die phylstyen fint hij. **H**i stont vp van den slape ende treckde die snoere mit dem nagele en myt dem hare vit. **E**nde do sprack dalila toe. **W**o sprekestu datu my leeff heffst: want din moet nyct myt my en is. **D**rewerff heffstu mi gelagen ende en woldest my nme geseggē war inne dyn meyoste stercke ware. **D**oe se en doe nyct myt vreden en leet: ende en all dage ante chede ende en leet em geyn ruiste. **E**nde sin heile an den doet vermoedet wart. **D**oe entfloet hi die warheit det saken ende sachte er. **D**at en quam nje yser vp myn hoeft: want ick bin ey nazareus. dat is dem heren gehillich vyt min te moeder lichaem. **E**nde wan myn hoeft geslagen were so gingē van my die stercke en woes de als ander lude fint. **A**ls se gesach dat hy en all sinen moet geapenbatt hadde: doe sande se toe den voersten der philistien end entbot en:

Der richtere

Komet noch eins her to my. want hy heft mi
nu syn hert geopenbaert. Hy gingen vp en na
men dat gelt mede dat sy et gelæfft hadde.
ende sy dede en slapen vp eren beynen. ende sin
hoest neygen in eren schoet. en hete ene scher
te komen en schor em aff syn haer. en sy begu
de en van er to werpen ende en toe reewysen.
tohant was die sterkte en wech ende si sprack
Sampson die phylstien sin hnr. hij stund vp
van de slaep ende sprak in sinen mode. Ick fall
vptgaen als ik vormaels hebbe gedaen. ende
fall my vntledigen. ende en wust niet dat dye
here van em gescheiden was. En als en gegre
pen hadde die philistien. to det stut staken si
em sy em syn ogen vrt. ende leyden en to gaza
gebunden myt ketten ende sloeten en in einen
kerken. ende deden en swaerlik ar beiden. en
de dat na begonden em sin haer weder to was
sen. ende dye vorsten der phylstylen quamen
tosamen dat sy offerden er offerhande louelick
eren gade Dagon. ende aten ende spraken. vi
se got heft vns gegeuen vnsen vyant sampsō
in vnsse hande. Ende als dyt ok dat volk sach
de laffden eren got ende sprake dat selue. vnsse
got heft vns vnsen vyant gegeuen in vnsse hāt
gegeue die vnsse lāt gestort heft en vnsset vyll
gedot. Ende als si vtolik waren in eren wert
schoppen. ende sy geten hadde geboden si dat
men sampson vor en brochte dat hij vor en spe
leden. en hij wart vit de kerke bracht en spel
de vor en en sy deden en staen tussen twesuylen
ende hi sede to dem kinde dat en leyden. Laere
my dat ik vole die sule dat all dyt huis vp rus
tet dat ik my dat an lonen moge en rusten ein
weinch. ende dat huis was vol man ende wyff
ende waren dat all vorsten der phylstien. also
dat van dem dake ende van dem sulce bi die du
sent mynchen man ende wyff waren de dat sa
gen sampson spelen. ende hy antepe den heren
ende sprak. Myn got ende myn here gedencke
mynte ende verlene my myn sterkte weder die
ik vor gehad heb. myn got dat ik my wreke
van mynen vyanden. en dat ik em wreke moe
ge hebben vor de verleinghe mynte twyter ogē
en hy grepe de twe sule dat al dat huis vp ras
tet. dye eine myt der rechter en die ander myt
der luchter hant ende sprak. Nu sterue myne
sele myt den phylstien. ende schudde sterklick
die sule. dat vyl dat hus ouer all die vorste der
phylstien. en ouer de ander schat de dat was.
ende do den vyl meer volks steruende dan hij
leuende gedaen had. en do gingen sin bweder
nedet ende all syn nasten. en namen sin licham
ende begrouen dat tussen saraa ende estahol in
sins vaders graff manue. ende hij had bericht
ysrahell wael. xx. iaer.

Dat seuentiende Capittell wo dyc leuite vp

**gynge van bethleē iuda. off he ergent mochte
kommen. daer dat em waell gynck**

In den tijden was ein man in dem ber
ge esraym genoēt mychas. de sedē fin
re moder. Dusent ende hundert siluetē
pennynge die du gescheiden hadde. en dat o
uer du hadde geswaeten my toe horen. dese
de hebbē ik ende sy syn by my. Hy antworden
my. gebenedypt sy myn soene dem heren. ende
darumb gaff hy de weder sinre moder. ende sy
sprak to em. Ik heb gelauet. ende gehelighet
dyt siluer dem heren. vp dat dat van mynre
hant neme myn sone. ende make dat aff einen
gegaten affgot. ende nu geue ik dy dat. en hij
gaff dat sinre moder weder. de nam twe hun
dert silueten pennynge ende gaff de dem golt
sime. dat hij dat van maecken einen gegaten
ende formerden affgot. de dat was in dem hu
se myche. darin was ein kleim huyssken affge
scheiden gade. ende hij maecken ein ephot the
raphym. dat is ein presterlik kleyt ende affga
de. Ende so vollet en van even sonen syn hant.
ende wart gemaekt ein prester dem affgaede.
In den tijden en was gēm konynk in ysrahell.
sonder ein ygelick dede dat eme recht duchte
ende do was ein ander iongelinck van bethleē
iuda van sinre maechschop ende die was ein le
uite ende woenden dat. ende hij gink vryt der
stat van bethleem en wolde wandelen so waer
hy em gemake vunde. en hij quam in de beth
esraym ende sinen wech dat hen maecken. en
de neckten sich in dat huis myche. do wart hij
geuraget van eme van wan hij queme. Hy at
worden. Ik byn ein leuite van bethleem yuda:
ende gae dat ik ergent wone dat ik mach ende
my nutte dunckt. Hy sprak blyff by my: ende
wese my eyn geystlick vader ende ein prester.
ende ik fall dy geuen alliaet tien silueten penni
ge ende em dobbell kleyt ende wes nottoeff
tich is to even ende to drinnen. Hy volgeden
eme ende bleff by dem man ende hi was by em
recht alls em van synen kinderen. ende mycha
veruilden em syn hant. dat is hij dede em of
fer in de hāt dat hij offerden recht alls em pre
ster. Ien had by sich dat kint to eme prester en
sprak. nu were ik dat my de he wal dō sal wāt
ik hep emen prester van dem geslecht Leui

**Dat xvij. Capittell wo dat geslecht Dan
vp gink wonynghen ende etue to werkigen. en
de wo sy den leuiten namen van mycha**

In den dagen was gēm konynk i ysra
hell. ende dat geslecht Dan suchte wo
nynghen daer in sy woenen mochten.
Want bys an den dach soe en hadde dat ge

Dat week

slechte gein erue gehat vns der delingen der a
derre geslechte. Darub sanden de sone dan va
ete gefinde en van ete geslecht vyff de alre ster
keste man va saraz en estahol dat sy dat lant
dor proeffde en vlytlik dat lant ouersegé en sy
seden en gaet beproeft dat lant do de gynge
en quamen vp den berch effraym ende quamen
in dat huis myche. dat rasten si ende bekaden
de steme des iongen leutien. ende in sin herber
ge myt em waren. do spraken si to em we heft
dy het bracht. wat deystu hijt? Vmb wat sake
wyll wolstu het komen? Hij antwoerde dit en
dat hefft my mychias gegeuen. ende hefft my
vmb loen gemedet dat ik em ein prester si. doe
baden sy em dat hi raet vrageden den heré dat
sy weten mochten off er wech geluckich were
ete sake eynen vortgank neme. Hij antwoerde
en gaet in vreden. die here suyt uwen wech:
dat gy hyn wandelt. Hjrub ginghen die vyff
man en quaemen to lahys in die stat ende sage
dat volck wonen sunder emigē fruchde na der
gewonden der fidomier. ein sekert ende eyn tas
tich volk de nemant weder en stut: groet van
rikdo. verne van sydon ende va allen volk ghe
scheyden. Dy quamen weder to eten broderen
in saraa ende estahol. ende wat sy gedā hadde
des berichtē sy de die sy vrageden. Staet vp
ende ga wy to den wāt wy dat lāt gesien heb
ben tomaelrik ende vruchtbar ende en reslu
met des niet ende en hort niet en en hort niet
vp. ga wy ende besirten dat: dat en is vns geyp
arbeit. wy koemien in toe sekerten luden in eyn
breit lant. ende die here fall vns geuen ein stat
daer geins dinges gebrek in en is van de dat
vit der erden wessel. Darub ginghen vort va de
geslecht dan va saraa en estahol. sesshundert
man vmb gegordet myt stidenden gewapen.
ende ginghen ende bleuen in catiathyatum iude
dy welke stat van det tjt der ironingen da
den namen vntfenk. ende is achter de rugghe
catiathyatum. Va dan quamen sy voort vp den
berch effraym ende allis sy in dat huis myche
quamen. do spraken die vyff man die ijst vpt
gesant waren to beprouen dat lant lahys tho
eren anderen broderen. Wetet gy dat in desen
huisen syn ephot ende cheraphym ende gegoe
ten ende gegrauen gaede? Hesiet woe uw dat
behage. Ende do sy sich ein wenich neychden
do quamen sy in dat huis des iongelinks des
leutien die in dem huise myche was. en sy gro
ten en myt vredesamen worden. ende die sesshun
dert man alsoe sy gewapent waren stonde vor
der dor. ende die ingingen in dat huis des ion
gen die namen dat ephot. *ein kleit alsoe ghe
heren. en cheraphym. *dat synt affgade. Ende
vort ander gegaten affgade. en die prester stu
de vor det dor. ende die sesshundert man dar bu

ten wardende dee dye bynnen waren. En doe
namen die die in ginghen den gegrauen affgot
dat ephot ende die affgade ende den gegaeten
got. den sede die prester. wat maket gy? Dem
antwoorden sy. Hwyghe ende legge dynen ry
ger vp dynen mont. ende kome myt vns dat
wy dy hebben in eyne vader ende prester. wat
is dy beter off du syst prester in eyns mans hu
se. off in eynen gantsen geslechte ende gefinde
in ysrahell? Als hij dat gehoerde hij volgede
eren reden. ende nam dat ephot ende die byll
den ende gegrane gade. ende toch myt en voet
Ende als sy voet toegen ende schicketen voet
er kinder ende er vee ende all dat kostlich was
Ende doe sy van myche huys verne waeten.
doe volgeden em nae dye man de woenden in
den huys Myche ende repen en na vp eten rug
gen. Ende als sy achter sagen. doe spraken sy
we mycham. wat woltu? Waerumb wortu?
Dye antwoerde Myn gaede die ik my gemaek
ket hadde hebbet ghy my genomen ende den
prester. ende all dat ick bebbe ende segget dan
wat is dy. Ende doe seden em dye sone Dan.
Hoede dy dattu niet meer tho vns en sprekest
ende dye man yet to dy komen verwecket van
torne. ende du ende dyn huys vergaest. Ende
soe gynghen sy vort den wech den sy begūt had
don. Ende doe mycha sach dat sy em to strect
waeten: hij kijdt den weder van en in syn huys.
Dye sesshundert man die namen den prester:
ende dat wy vor gesacht hebben. ende quame
in lahys toe dem volcke dat taste ende seker
was ende sloegen sy myt dem swerde ende die
stat vntfengeden sy. Ende nemāt en dede en e
ge hulpe off bystat. Want sy vere woenden
van sydomien. ende sy myt genen luden en had
den geselschop noch verhadelinge. Ende was
gelegen eyn ander stat in dem rieke wob. dye
tymmerden si vort ende woenden dat in. en
noemden die stat da na dem name ers vaders
den ysrahel gewonnen hadde dye ijst lahys ge
nat was. ende sy maekten sich gesneden gaede
ende Jonatan Gersam sone: diemoyses soene
was. ende syn soen maekten sy prester yn dem
geslechte da. bys an die tjt erre geueneknis.
en bleff die affgot myche by en so lage als dat
huis des heren in sylo was geyn koenynck yn
ysrahell.

Dat. xix. capitell woe boestick die kyndet
benyampn vmb gynghen myt des mas wif
va bethleem iuda.

Dat was eyn ma: va deme gheslechte
Leui dye woenden in der syden des bet
ghes effraym. De na eyn hus vrouwe

Der richter

van bethleē iuda. dese verlete en en quā wede in ers vaders huis i bethleē: en bleff by em vint maent. En et man volgedeu er na ende wollde myt er swoonen. en wolde er sineyken: en myt eem wederumb to huis leyden. en had myt eme einen knecht ende twe eseles. Hy vutfenk en en leide en in ers vaders huis. Doe dat hoorde syn swager ende en sach. hij gingem vrolik tegē en vmbuenge den mynschen. En dat bleff der dochter man in syne swageers huis drie daege en at en drank vrintlik myt em. Des vterden dages in der nacht stüt hij vp ende wolde wā delen. den helde syn here en sedo to em. Ete ijt sten einen montful brodes ende stercke dynen magen. en dan so ga enwech en si saten tosaes men ende aten en drunken. Ende do sprak die vader der maget to sinen swaeger. Ik byd dy dattu hude blyuest dat wy hude tosamen vtoe lik syn. Huder hij stüt en begūt to gaen. ende met to myn en behelde en syn here. en de de en by em blyuen. Als dat morgen was do bereys den sich de leuite vp den wech. do sprak ander werff sin swager. Ik byd dy dattu ein weinch spysen nemest ende sterke dy bis die dach hoger vp is. en dan trek voort. En darüb aeten sy tosamen. en do stöt die iongelink vp dat hi en wech toge myt synen wyue. en myt sinē knechte. To de sprak sin swager anderwerff. Merk dat die dach naerte de auende is en neket tho dem auende. blif ok hude noch myt my hjer: en late vns vrolik syn. en wandel moegen dat tu dan gaest in dyn huis. En syn swaegher en wolde sinen reden voertmeer met volgen. Sunder to der stüt gink hij enwech en quā tegē. Je bus dat anders genat is iherlm. en leide myt e metwe esell geladen ende syn wiff ende alredē waren sy by Iebus. en de dach verwandelden sich in die nacht. En do sprak die knecht to sinen here. Ik byd kome en late vns gaē to der stat o Iobuseer. en blyue wy dat. De antworde die here. Ik en ga niet in enighe stat vremdes volks. de niet en syn van den kinderen vā ysrahell. Huder ik wyll gaen to gabaa. en alls ick dat kome dat in wyll ik blyue. off in rama. Hi gingem hyt to Iebus en retvolchden den begūden wech en de sonne ginck vnder by gabaar: dat dat is in de geslecht benyamyn: daer hyt so kijerden si sich dat sy dat bleuen. En als sy dat quamē do saten sy vp der straten. ende ne mat en wolde er in syn herberge nemē. En fiet dat verschijn een allt man de quā vyt de welde van sinē werk des auēts. en was ok vā de ber ge effray. en woendē alls ein vrēde i gabaa. en de sone des koninkriks warē all sone gemyn. de alde mā dede sin ogē vp en sach de mynschē in de statē sitē myt sinre boede en last. en sprak to em. wā kūpstū en wat geystu. Hy antwoor-

den em. wy syn gegaē vā bethleē iuda. en wan delē to vns stat wart de is beneue dē ber ge ef fraym. dar vā wy vrt gegā warē en gā toe dē huse gades. en nemant en wyl vns vns fin dae ke vntfāgen. wy hebbē stro en hope en voder vor vns eseles en bwt en wyn vor my en myne maget en mynen knecht de myt my is. niet en behouē wy meer dā der herberge. Dē antwor den de alde. Vnde sy myt dy ik soll dy geue all des du noet hefft. Allem byd ick dattu in der straten niet en blyuest. en hij bracht en in syn huis en gaff sinen eselē vodē. en na dē dat sy et vote gewossen nā hij sy to etē. als si saten en a te. en na dē arbeide der weghe si verquikte er si chā myt spysen en drank. Do quamē de man der stat de kind belial ane bedwāk en vmbstal te dat huis des alden. en begūden to slan vp de doren en repē to de here des huses ende spraken. Brege vns het dē mā de in din huis gegā is dat wy sinre myssbruken. En de alde gink to een vit ende sprak. Broed des en doet niet. niet en doet alsulk quat. wāt de mā in mi hus is komen als in ein herberge. en hort vp van deser gekheit. Ik heb em dochter de is ein iūc vrouwe en dese man hefft ein wyff die wyll ik vrt leyden to uw. dat gy die otmodyget: ende volbrent uwe vnkuschheit. Alleme byd ik dat gy de sunde tegen die nature niet en doet myt desen man. Gy en wolden sinen reden niet ghe uolchlick fin. Als die man dat sach hy leyden syn vrouwe to en dat vrt. en gaff en die to mis bruken. En als sy der all de nacht myssbruket hadde. do leten sy die des morgens ligghen. En do dat licht wart do ginck dat wyff voer die doet des huses dat er here in was. ende do welle sy neder. Alls dat morgen wart do stunt die man vp. ende dede vp die doet. vpp dat hij volbrecht den wech den hij begunt hadde. ende siet syn wyff lach voer der doet. ende hadde er hande gespreydet vp den dorpell. To der sprak hij ende meynden dat sy slepe. Staet vp ende wandelen wy. Ende als sie niet en antworde ende hij verstant dat sy doet was. hij naem sy ende lacht sy vp den esell. ende quam wede in syn huys. Ende als hij daer in quam. do nam hij ein swert ende seneit fins wyffs licham myt vleysche ende beynen in twelft stucken en dep le. ende sande die in allen einden van ysrahell. Ende als sy dat sagen: sy repen. Nie en is soe dane dinck geschyvet in ysrahell. vān dem dage an dat vnsre redere syn komen vyt egypten. bys hude vp desen dach. Hjērumb gheuet eyn or dell ende proeuet dat gemeyn beste: wat noet sy to doen.

Dat boek

Dat xx ca wo al ysrahell to samē vit toegē
tegen benyamyns kynder vmb to wreke dye
myssdaet die si myt der vrouwe gedaē hadde

DO togen vit all ysrahels kinder ende
vergaderde sich recht als ein man vā
Dan bis an bersabee en van dem lāde
galaad bys to de herē in maspha en all de or-
de des volks en all de gesteche ysrahels quae-
men al to hope to der kerke dat is to der ree-
samelingen des volks in maspha vierhūdert
dusent stidender man to vote En dat en was
met verborgen benyamyns kinderen dat ysra-
hels kinder vp watē gegaen in maspha en dye
leuite die mā der dode vrouwen wart geurae
get soe woe die myssdaet geschiet were hii at-
worde Ik quā in gaba benyamyn myt mynē
wyue en dat bleeff ik ende siet die mā der stat
vmbsatte dat huis in der nacht dar ik in was
en wolden my dode en verarbeiden myn wyff
myt entre vngelofflker rascie der vnkuscheyt
en des staiff sy do nā ik sy en siede de in stuc-
ken en sande die dele in allen einden uwer be-
sittingen wat soedaene myssdaet noch groet
quaet in ysrahel niet geschyvet en is Nu syt gy
all hēt gy ysrahels kinder bedekt uw wat gy
doen sult En dat stūt all dat volk en antwor-
de recht als myt eins mynschen rede wy en sul-
len niet weder koemen in vns woningē noch
nemant en fall in sin huis komen sōder dit sul-
len wy samentlik doen tegen gabaa Tie man
salmen kelen vpt hūderden vpt all de gesteche
van ysrahell en hūdert vpt dusende en dusent
vpt tiē dusenden dat die brengen de het spyse
dat wy tegen gabaa mogen stiden en geuen
en vor die myssdaet dat sy verdijent hebben En
qua to samen all ysrahell to der stat als eimins
sche eins godranken en eins rades en sande bae-
den to all dem geslecht benyamyn de en seden
Watū is sodane myssdaet in uw vundē Ge-
uet vns die man van Gabaa die die myssdaet
gedaen hebben dat si steruen en dat quaet aff
genoemen werde van ysrahell en sy en wolden
erre broeder ysrahels kinder gebot niet horen
Hūder vpt allen steden die in erē de yle waren
quamē si in gabaa dat sy en hulpe deden en de
dat sy stiden tegen all volck van ysrahel En
dat worden vūden van benyamyn xxv dusent
man dyewert trecken mochten aue de de bm
nen gabaa woendē der was seuenhūdert ster-
ket man dye so wal stredē myt der luchter hāt
als myt der techter hant en worpen myt slyn-
geren also recht dat sy ein haer mochte gera-
ken en gein wys die gein anders wat en wet-
de ende dye man van ysrahell aue benyamyns
kinder ware vpter hūdert dusent die swert tre-
cken mochten en bereypt to stiden die stude vp
en ging in dat huis gaets dat is in sylo Hy

vraden got ende gespracken Wye fall in vns
her syn ein vorst in de stide tegen dye kinder
benyamyn Den antwoorden die herē Judas si
uwe hertoch To der tēt stonden ysrahels kin-
der vto vp en richtē et woningē vp in gabaa
En van dan gingen sy to stide teghen benya-
myn en begunden die stat to stoernen en de ky-
der benyamyns togen vpt Gabaa en dode des
dages van ysrahell xxiij dusent man Dat ba-
uen anderwēt ysrahels kinder haepeten in ic-
mēnichuoldicheit en sterke In der seluer stad
dar sy voer gestreden hadde schicketten si euer
et stidender alsoe doch dat sy ijest vp gingen
en schreyden vor de heren bys des nachtes en
bereden sich myt em en sprakē Hal ik voort sta-
den teghen mynen broder benyamyn off met
Den antwoorden hij gaet vp to een stide mit
em Do die kinder ysrahels des anderē dages
vpt togen to stiden tegen benyamyn do qua-
men dye kinder benyamyn gedtingen vpt der
poerten gabaa en vntmoten en en worden al-
so rasende van doetslagen tegen sy dat si xvij
dusent man doetslogen dye swerde togen En
de darumb quaemen all ysrahels kinder in dat
huis gades ende saten ende schreyden vor den
heren en de vasten den dach bys an den auct
ende offerden em ein offer ende vredesame of-
fer ende vragheden vmb eren staet En in der
tēt was dat dye archa des verbūtnis en phy-
nees Cleasars soen die aatons sone was was
ein prouest des huses Hy vrageden den heren
en seden sullen wy vytgaen to stiden tegē be-
nyamyns kinder off sullen wy rasten De ant-
woorden dye herē Gaet vp morgen so fall ik si
uw geuen in uwe bande en die kinder ysrahels
leden lagen vmb dye stat van gabaa en to de
derden male als sy ijest ende anderwēt gedaē
hadde bereyden sy et het tegen benyamyn en
de dye kinder benyamyn braken snellick vryh
der stat en iageden et wederpart vinende also
dat sy et vyll wonden als des ijsten en des an-
deren dages ende vullen to twe wegen de rug-
gen hīrende die ein gink in bethell en die an-
de in gabaa en slogen dar neder by xxi mā
ende sy meynden sy to staen als sy gewoonlick
gewest waren en die pluwen myt konsten en
bereyden sich dat sy dye breechē van der stat
en all vliende sy brachten vp de vrogenōde we-
ge en dar brake vp al ysrahels kinder vit et las-
ge en schikē et spitzē an de stat de genoēpt is
baalthamat en de lagelegginge de bi der stat
gelacht watē brake allentelē her vit to de wes-
ten en begūden vort to gaen en ander tēt du-
sent van ysrahel te seden to stiden tegen de ge-
ne die in der stat woende en besweert wart de
stid tegen de kynder benyamyn ende sy en re-
stiden met dat wrdetfmis en by was tho als

Der richtere

len syden. en die here sloch sy in de ansicht der kinder ysrahels. en slogen er doet in de daege xxv. dusent en hūdert mā die all striende waren ende swerde treckende. en do die kinder benyamyn sagen dat sy die vndersten warē. doe beguden sy to vlien. doe dat sagen die kinder ysrahell do gauen sy en stat to vlijende. vp dat sy tho den quemen. die en die breide lage gemacht had die sy by die stat gesat hadde. en de als dese siel vp stonden vyt der verborgenheit. ende sagendat benyamyn den rugge kijnen de die sy slogen. die togen in die stat ende slogen die myt dem swerde. ende ysrahels kinder hadde den eyn teken gegeuen de dar dye lage gelacht hadde als sy die stat gewonne. dat sy dan daer in vuir stecken: als die tok vp sloege dat dat betrekenden die stat gewonnen en als dat sagen die kinder ysrahels die in den strie stonden do gynghen sy en nae. en de ky det benyamyn meynden en toe vntflijen: en sy veruolgeden sy meer. ende vā erē her verlaegē warē. xxv. man Ende sy sagen den voek vā der stat vp gaen recht als ein suyl. en als ysrahel achter sich sach ende sach die stat gewonnen. ende die vlame hoge vp slaen. de do ijrste had gemeint to vlijen kijnen dat hoeft ende wederstunden sterlik. ende als dit sagen de kinder benyamyn sy kijnen sich in die vlucht ende begunden sich to neken to der wostenye en de dat veruolgeden sy et vyāde vort. men de de stat vntfenget hadde gemoren en. also gheschach dat si doet bleuen vā beyden hiden: van den die si iageden. ende vā den die en gemoete ende en hadde geyn raste to steruen die welen ende worden verlagen to der oester syden der stat gabaa. En warē de de in der stat verlaegē worden. xvij. dusent man allre sterkster hiede der. Als dit sagen die ouerbleuen vā benyamyn en waren geuluwien in de wyltē. en gingten to dem steyn des name was remon en in de sy alsoe in der vlucht waren ende to meer niet en vloe. retslogen sy noch vyff dusent mā. en doe sy vort wolden doe volgden sy en na en slogē noch twe āder dusent doet. also gheschach dat dat alle die doet bleuen van benyamyns geslecht vp allen steden waren to samen xxv. dusent alle bereypte to strieden. en do bleuen vā all benyamyn de dat van komen ende geuluwien waren in die wostenye sess hūdert mā. en de dese saten in dem berge remon vier mande. en do to gen ysrahels kinder wederub ende alle dat bleuen was in der stat van den manen bis an dat ree sloeghen sy myt dem swerde en alle die stede ende straten benyamyns verterden de slindende vlamme.

Dat. xxi. ca. moe ysrahel verswoeten had sijn

Dochter niet to geue benyamyn. ende wat wy ues sy em reden to nemen.

Un de do sworen ysrahels kinder i maspha ende seden. Niemand van vns en fall geue den kinderen benyamyns vā vnsen Dchteren to wyue. en si quaemen all yn dat huis gaets in silo. en saten in sinen ansicht bis des auents. ende houen vp er stemme ende myt groten hulen schreyden si ende spraken Got ende here van ysrahell. warumb is gedaē sodaen quaet in dynen volk dat hude is een geslecht affgenomen van vns? Des anderē dae ges do dat dageden. do stonden si vp en tymmerden eynen altaet ende offerden dat vp dye offerhande bēnenden offer ende vredesame of fer ende spraken. Wie is niet vpgegaen myt vns vyt desen het van all den geslecht ysrahel want si hadde nich myt harde eiden verbude do si waren in maspha to dodē all die: die myt myt dat en waren. Ende ysrahels kinder kreken medeliden ouer benyamyns kinder et broder ende begunden ro seggen. Eyn geslecht is affgenomen vyt ysrahell. wat sullen si de wyff aff nemen? Wy hebben all gemeynlik geswae ren dat wy en vns dochter geyn geue en soll den. ende darumb spraken si. wye is van all de geslechten ysrahell die niet vp en is gegaen to dem heren in maspha? Ende siet daer woeden vonden de dar woenden in Jabels galaath. de en waren in dem her niet gewest. ende in dē tijt do sy waeren in silo en was geyn van en vuide Ende doe sanden si tien dusent man der swindster ende geboden den. Gaet en slaet soe wat wonet in Jabels to galaad myt dē swerde. soe die wyff ende die kinder. ende dpt is dat gy be waren sult All dat manss kunne is. dye wyff dye man bekant hebben saltu doetslaen ende dye ionctouwen beholde. Ende sint voenden vā Jabels galaad vierhundert ionctouwē dye geyns mās bedde bekanden. ende leyeden dye myt en in et woningen in silo: in dat lāt cha naan. ende sy sanden boden tho den kynderen benyamyn dye waeren in dem steyne remon ende geboden en dat men sy in vrede vntfencck En do quamen de kinder benyamyn in den tijden. en en worden gegeuen huifcouwen vā de dochteren Jabels galaad. āders en ronden sy geyn die sy nemen mochte All ysrahel was bedroeft en deden boet. wāt sy dat eyn geslecht te vā ysrahell gedoeet hadde. en sprake de olsē wat doen wy den anderen de niet wyff en heb ben in benyamyn! All dye wyff dye in benyamyn syn doet ende vns steit to verſie myt groter sorghen ende vliete. dat dat een gheslechte niet en verga in ysrahell. vns dochter en moe-

Dat boek

ge n̄ wy en niet geuen. want wy des myt eyde verbonden syn ende vnder der vermaledijngen dat wy in spreken. Vermaledyet sy de die syn dochter giffst den kinderen van benyamyn. Sy namen raet ende spraken. Hyet die hochtijde des heren is in silo. Jar getide de dat geleghen is tho dem suden der stat bethel. en̄ to den osten wege dye van bethell geit to sichyman. en̄ toe dem suden der stat lebona. Ende sy geboden de kinderen benyamyn ende spraken. Gact en̄ ret stoppet uw in den wylgarden. ende als gi niet dat dye dochter van silo et dantse leiden alls sy van gewonten plegen: so loept siellik vith den wylgarden ende nemet ygelik ein. en̄ gat in dat lant benyamyn. ende als et vader: ende et broder komen ende wylten sich teghen uw tornen off stiden: wy sulle en̄ seggen. Verber met uw erre want sy en̄ hebben et uw niet gesnoemt myt recht alls stiden off wynner: sonder so sy baden dat gy sy en̄ gheuen: doe en̄ wolden gy sy en̄ niet geuen ende also is die siude van uwer syden. ende deden benyamyns kinders als en̄ gebaden was. ende na eren getalen nomen sy van den dochteren wyff die die dan se leyden. ende ging in et woningen ende tymerden dye stede ende woenden dat in. en̄ dye kinder ysrabell kneden wederumb myt ere ge slecht ende ghefinde in et woningen. In den dagen en̄ was gemit konink in ysrabell. sunder ein yghelick wat em techt docht toe sin dat de de hij.

Hij is uit dat boek Judas dat is der richter

Hijet begynt dat boek Ruth

Dat ijste ca. woelymelech ende Noemy syn wyff ende et sone gingē in dat lant va moab vimb der ducre tijt wyll in bethleem

Roden dagen eins richers doe dye richter hertshopten: doe wart grot hunger in dem lande. ende doe gink ein man van bethleem iuda: dat hi waelden in dat konynckrik der moabyten myt sine wife ende twe kinderen. Hij hete Elymelech en̄ de syn wyff noemy. ende van den twe sen̄ der ein herte maalan ende die neder chelion eufrate van bethleem iuda. En̄ als sy in quamen in dat rick der moabyten en̄ woenden dat. do starff e

lymelech noestiy man. en̄ sy bleff myt de kynederen die namen wyff vyt den moabyten. dye ein herte orpha ende die ander herte nit. en̄ bleuen daer tien iaer ende stouen beyde maalo en̄ de chelion. Ende do bleff dat wyff betroeft der twyter sone ende ers mans. ende stont vp dat si ginge vyt de lande der moabyten myt beyden eren snurgen. want sy had gehoert dat dye here ysrabell angesien had ende en̄ spyse gegeuen. Sy gink vyt van der stat des vreinden landes myt beyde eten snurgen. en̄ do si all rede watz vp den wech heym to gaen in dat lant Juda. do sprak sy to et. Gact in uwer moeder huis: ende dye here soll myt uw bermherheit do. als hij myt myne do den en̄ myt my gedā heft ende geue uw to vnyden rast in de huse uwer man die gy nemen sult. ende kuisten sy. en̄ dye schreyden myt ludter stemmen ende vpen ende seden. wy wylten myt dy gaen to dynen volk Den antwoorden sy. Kijet wederumb min dochter. Watumb komet gy myt my? Mach ik yet meer dragen enige kinder in mynen buke: dat gy hapen moet van my enighe man? Myne dochter kijt wederumb ende gact enwech. Ik byn alte alt ende vnbequeme man to nemen ende off ik ok in deser nacht mocht vnfangē ende kinder gewynnen. ende woldet gy daere beyden bys dat dye gewassen ende alt ghenoch worden soe werdet gy alde wyue eer ghy dye nemet. Hjrumbyd ik uw myn dochter dat gy my latet. want uw bedrossnis mee mi drukt. ende dye hant gaets is rit tegen my ge gaen. Do houen sy et stemmen vp ende beginnen to schreyen. Orpha dye kuisten et vrouwe ende kneden wederumb. sonder Ruth dye bleue by erre vrouwen der sede noemy. Hye dyn nicht is wederumb gegaen to eten volk en̄ weeren gaeden. ga du myt er. Die antwoerde. toe ne dy niet vp my dat ik dy niet en late en̄ niet enwech gae. soe waer du geyst ik ga myt dy ende waer du wonest dat wyll ik oek woenen Dyn volk is myn volk ende dyn ghot is myn got. die erde de dy steruende vntfenget dat in wyll ik oek steruen ende dat in wyll oock be grauen syn. Dyt do my got ende dyt geue hij my to. off my niet allene die doet van dy schijdet. Ende als noemy sach dat Ruth in ere mode verhar det was do en wolde si sich niet meer tornen vp sy: ende oek niet meer raeden weder to knien. ende sy ging in to samen ende quamē in bethleem. Also balde als sy in die stat quamen to haant brak dat vyt ouer all. en̄ de wyff sede. dat is noemy. de antwoerde si: en hetet niet noemy dat is schoē: sunder mara dat is bicter. Want dye almoechtige hefft my toemaele veruult myt byterheit. Ik byn vol vyt geganghen. ende ydell hefft my dye here wederumb